99

ШОАТТА,
18
март
№ 32 (4357).
Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ХАЛКЪИ ПАРТИИ ДАИМ ЦХЬАНА ДА

РСФСР-ен Нохч - ГIалгIайн АССР-ен Лакхехьарча Советашка а къахьегамхой депутатий моттигашкарча Советашка а деш хинна хоржамаш чакхдаьннад. Яь яьннай цар хьакъехьара хоалам болаш йола итогаш. Цу итогаша хьахьокх хоржамаш вай республике берригача харжархоша хьинаре дакъа лоацаш а советски демократе йоккхача коталон хьисапе а чакхдаьнна хилар. БIаьш эзараш болча къахьегамхоша дегаш раьза а долаш кхаж тессар 12 марта коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тIехьа.

Хоржамашта хьалхарча собранешка депутаталла бахийта лерхIа кандидаташ шоаш белгалбоахаш, вай республикерча къахьегамхоша массава раьза а волаш цIераш йоахар партена шоаш тешаме хилар хьахьекхарий, къахьегачеи халкъа гIулакхан шоай низ ца кхоберий, дерриге хьаькъал, талант, опыт коммунизм хьалъяра гIулакха кхо ца ерий. Кандидаташна шоаш вIашагIкхетача хана чIоаггIа уйла тIаяхийта дувцар харжархоша республика, района, предприяте, колхоза, совхоза вахарах дола дешаш, шоай кандидаташта наказаш телар, КПСС XXIII съезда решенеш сихагIа кхоачашъяра де дезараш дувцар.

Доккха практически гIулакхаш да хIана вай депутаташа де дезараш. Цар кхетаде деза керда пятилетка кхоачашъяр ца. Советий лоархIам дIахо лакхбарца дувзаденна дола доккхий паччахьалкхен дешаш. Цар кхоачашде деза харжархоша шоашта тийнна наказаш. Депутата дицалийта йиш яц харжархоша цун балха мах КПСС XXIII съезда решенеш кхоачашъяра цо дечунга хьежжа бергхилар.

Хоржамашта кийчо еча хана, берригача мехка а санна, Сийлахьбоккхача Октябра юбилея сийна доккхий социалистически декхараш тIайийпар вай республикерча промышленноста а юрта боахама а къахьегамхоша. «Старогрознефта» мехкдаьттахой инициативах шерра яьржай республике Октябра хьалхара социалистически яхь.

Къахьегама а политически а хьинар Iалаьмате чIоагIа айденнача хьалашка баьхкар Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой хоржамашка. Берригача советски наха а санна лакхача производственни толамашца белгалдаьккхар цар хоржамаш хула ди. Дуккхача промышленни предприятеша. тIишлошъеча организацеша тIехкхоачашйир пятилетка шоллагIча шера хьалхарча шин бетта планаш.

Дика лел бIаьстан балхашта кийчо яра гIулакх. Республика колхозашкеи совхозашкеи чIоаггIа къовсам лоаттабу хьайбай продукташ алсамъяхаран уж паччахьалкхенга йоххара план кхоачашъяран.

Массанахьа а шерра баьржаб республике КПСС XXIII съезда решенеш кхоачашъяра тIехьара къовсам. Промышленносте кIоарглуш латт экономически реформа. Планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка болх беш йолча предприятей къахьегамхошта ди тIехьа къаьгагIа гучадоал керда система толашагIа хилар.

Дегара денга дуккхагIа йоаккхою Коммунистически партеи Советски правительстваи халкъа вахара боарам лакхбара. Советски наьха бытови хьалаш тоадара. Вайна гуш хувцалуш латт республика сибат. ди тIехьа дуккхагIа хьалду нах чубаха цIенош, культурно-бытови объекташ. Шерра шера хьахул Нохч-ГIалгIайчен столице — Грозне дуккхазза вIаштIардаь цIенош дола микрорайонаш, улицаш, кварталаш. Тоалуш йоагIа республика ерригга горадаш, юрташ, станицаш. ДуккхагIа хулаш латт школаш, больницаш, культура учрежденеш.

Къахьегамхой дегаш чIоаггIа хьоасташ я пятилетка перспективаш а. Халкъа боахама дерригга доакъош дIахо чIоаггIа дегIадоагIаргда пятилетка шерашка. шерлургья гIишлош хьалъяра фронт. Цу дерригане а тешаву советски саг шийн кхоане кхы а дикагIа хургхиларах, совбоаккх цун низ, айду хьинар.

«Деррига а сага, деррига а сага духьа» яха лозунг парте нийса чакхдоаккхаш хилар хьахьокхаш да парте тIеххьарча хана деш дола гIулакхаш. «Общественни кхала дIахо дегIабоалабарах» яха КПСС ЦК-и СССР Министрий Советон тIайийца сонам наха шоай салоIам а дешар а дикагIа вIаштIехьдаккхен бераша кхетам бален новкъостал дара, кхалсаг денна деча атта доацача балхех мукъаяккхара тIабераабаь ба. Балха хьалашка диллача практически из гIулакх чакхдаккха йиш йола ерригга предприятеши учрежденеши мукъа ди а долаш пхе ден болх беча кIиранга яха лерхI укх шера массанахьа а. Цо новкъостал дергда болхлойн гIулакхерча наьхен къахьегама а вахара а хьалаш тоаде.

Советски Iаьдала 50 шу дузача денна накъаддахара еча кийчоно чIоаггIа хьоадаьд вай халкъа дерригга политически вахар. ЧIоаггIа уйла тIаяхийта бовза гIерт 50 шера мехко хьабена никъ, парте истори, чIоаггIа лоархI вай халкъа революционнийн къахьегамеи традицеш. Советски Iаьдал латтача шерашка хьабенача наькъага юхахьежача, коммунизм хьалъеца даьхача толамий уйла йича бокъонца кхетаю советски саго вай халкъа карагIдийннача турпала гIулакхий сийле, доккхал ду карагIдийннарех, хьамсарех хет даьхе.

Коммунистически партеца гонахьа чIоаггIа кхотаденна, барт тайна долаш накъадола вай халкъ Сийлахьча Октябра юбилейна. 12 марте хиннача хоржамаша цIаькха а къаьгга хьахьекхар советски наьха пхьоагIо, коммунизма идеяшта уж тешаме хилар. Коммунистийн парте боацарийн кандидаташта тIехьа кхаж тассарца хьахьекхар вай республикана къахьегамхоша а шоашта эгара чIоагIагIа дагадоаллар вай Даьхен низ совбаккхар, из хоззьяр, халкъа вахар тоалар, коммунизм котъяккхар хилар.

Нов. И. П. Кичика Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлахьа грамота ялара хьакъехьара

НОХЧ - ГIАЛГIАЙН АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дуккхача шерашкеи бехк ца боаккхийташи машиннаькъа транспорте болх барах а ваьча дийнахьа дена 60 шу дизарца дувзаденна а Нохч-ГIалгIайн Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлахьа грамота лойла Кичик Иван Петровича — Къилбаседа - Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене начальника.

Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

г. Грозный,
1967 шера март.

Нов. Х. Д. Исламовна Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлахьа грамота ялара хьакъехьара

НОХЧ - ГIАЛГIАЙН АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дуккхача шерашкеи бехк ца боаккхийташи боахама органашка болх барах, хьинаре общественни гIулакхаш леладарах а ваьча дийнахьа дена 60 шу дизарца дувзаденна а Нохч - ГIалгIайн Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлахьа грамота лойла Исламов Жовтихана Хьасана — «Пишемаш» яхача Аргунски завода директора.

Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

г. Грозный,
1967 шера март.

Нов. В. Т. Белецкена Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлахьа грамота ялара хьакъехьара

НОХЧ - ГIАЛГIАЙН АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дуккхача шерашкеи бехк ца боаккхийташи партийни органашка болх барах, хьинаре общественни гIулакхаш леладарах а ваьча дийнахьа дена 50 шу дизарца дувзаденна а Нохч - ГIалгIайн Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлахьа грамота лойла Белецкий Владимир Трофимовича — КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретара.

Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

г. Грозный,
1967 шера март.

Сийлахьа цIи еннай Днепродзержински ГЭС-а Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шера цIерагIа йола Днепродзержински гидроэлектростанци. Лакхасий дарах жоп луш энергетикаша декхар тIайийцад планал совгIа юбилея сийна ткъаь итт миллион киловатт-сахьат электроэнерги яккха. Тоъал дика производственни толамаш даьхад гидростанце. Цун опыт Iомаю дуккхача ГЭС-ай коллективаша. Днепровски каскаде эгара дагIча электроэнерге йиълагIа миллиард киловатт-сахьат электроэнерги йоаккхаш ба днепродзержинцаш. ХIанз юбилея сийна яхь яьржай укхаза, сийлахьа книга оттадаьд къахьегаме къаьстта белгалбаьннарий цIераш тIаязъе.

СУРТА ТIА: Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шера цIерагIа йола Днепродзержински ГЭС.

А. Запарай сурт.
ТАСС фотохроника.

50 ОКТЯБРЬ

МИШТА КХОАЧАШДУ ЮБИЛЕЙНИ ШЕРАРА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ?

ТОРОНАШ ГУЧАЙОАХАШ

Советски Iаьдал даьна 50 шу диза ворхI бутт совгIа ха мара яц. КПСС XXIII-ча съезда цIи лелаеча Грозненски крекинг-завода коллективо шерра социалистически яхь йоаржаьй цу лезача цIейна йоаггIача хьисапе кийчо яь на къаяхара.

Укх шера хьалхарча шин бетта план кхоачашъяьяц тха завода коллективо. Цун бахьанаш дукха да: шийн ханнахьа заводо кийчъяь продукци машиннаькъа транспорта дIа ца оаьр, чурча кхоачамех оаха бизза пайда ца эцар бахьан долаш тхона паччахьалкхен декхар тIадисар, бIаьш эзараш тоннаш продукци. Цул совгIа завода балха чIоагIа Iаткъар гIишлошъераша шийн ханнахьа № 11-12 йолча технологически установкана ю ремонт чакх ца яккхар. Планах лаьрхIачул совгIа ткъо ди доадир цунна ремонт еш. Цу гIулакхо чIоагIа зе дир производствана.

Чакхбоалаш латт хьалхарча квартала тIеххьара бутт. ТIадиса паччахьалкхен декхараш тIера дIададахараи тIайийна социалистически декхараш кхоачашдараи ерригга торонаш оарцагIа яьхай завода болхлоша, инженерно - технически болхлоша. Укх бетта хьалхарча 15 ден план 101 процент кхоачашъяьй, цо хьахьокх укх бетта тIадиса паччахьалкхен декхараш толамца тIера дIадоахаргхилар.

Октябра 50 шу дузача ден сийна тIайийна социалистически декхараш доккхийи бехктокхамен да. Юбилейни шера план 26-ча декабре кхоачашъе лерхI, итт бетта планал совгIа арахецаргья бIаьш эзараш сома маькха продукци. Производственни процессашта автоматизаци механизации яра чотах, завода пхьайолча объекташка къахьегам Iилман ларда. тIа вIаштIехьбаккхарах къахьегама овсарле 1,5 процент лакхлургья. Арахецача продукцега дIабола мах лохбарах планах лаьрхIачул совгIа паччахьалкхенна пайда бергба. Гуш махиллара хьалхашка латта декхараш доккхий да, уж толамна кхоачашдара эша торонаш а я.

Юбилейна йоаггIача тайпара кийчо яра дукха балхаш даьд партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. Заводерча хIара болхлочо дIадовзийтад хьалхашка латта декхараш. Шерра яхь йоаржаьй установкашта, отделашта, цехашта юкъе, цох хьахулаш дар дика да. Нов. Овсянникова керте латтача коммунистически къахьегама цIи лелаеча установка коллективо дош деннад 7-ча ноябрга кхоачаш пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъе. Завода карара кара тела вымпел даим установка коллективага хургйолаш хьаяккхара а чIоагIа къовсам лоаттабу цо. Завкомо шийн заседане чIоагIъяьй карара кара тела Ше ши байракхи юбилейни ши вымпели. Укх шера эгара лакхагIа хьокхамаш даьхача коллективашта дIахьожаергйолаш я уж. № 1-2 йолча установка коллективо социалистически яхье йийхай О. Кошевой цIерагIча № 15-16 йолча установка коллектив.

Октябра 50 шу дузача ден сийна шин шера план 7-ча ноябре кхоачашъяра город Грозне инициатива дIайолаяьр я № 1-2 йолча установка коллектив. Из дика гIулакх чIоагIа могадаьд КПСС Грозненски горолской комитето.

ЧIоагIа раьза хинна тIайийцар № 15-16 йолча установка коллектива собране № 1-2 йолча установка коллективо шоаш социалистически яхье тIахьехар. Цу собране массавар раьза а волаш социалистически декхараш тIайийпар хIара сменах нормаш 3—5 процент тIеххкоачашъе. Иштта дIайолаелар юбилей сийна йола хьалхара социалистически яхь. ХIанз массайола установкаш, цехаш яхье яьнна хьинаре къахьегаш я.

Яхь лелаеча коллективаша эшшача шоайла дIа-юха новкъостал ду. Масала, февраль бетта капитальни ремонт е йолаелар № 11-12 йолча установкана. ГIишлошъераша лаьрхIачул дуккхагIа ха яьккхар установкана ремонт еш. Заводо арахеца продукци из бахьан долаш дегара денга лохлора. Цу ханна графиках ремонт е йолаяла езаш яр № 3-4 йолча установкана а. Цу гIулакха уйла йир цхьоалагIча цеха коммунисташа ремонт еча дIайода ха кIезигъяра. ВорхI денна метта диъ дийнахьа чакхъяккха лаьрхIар ремонт. Цу гIулакхах лаьца коммунисташ В. И. Качанов, А. В. Кулактин, Н. Т. Слядне в, Н. В. Рубцов, кхыбараш дагабаьлар слесарашца. Уллай графи оттайир, хIара уллана ремонт яь яла еза ха белгалъяьккхар. Диъ дийнахьа толамца чакхъяьккхар ремонт. Из бахьан долаш производствана а паччахьалкхенна а 100 эзар сом пайда хилар.

ТIайийца декхараш кхоачашдара, балха юкъеккхуьх белал чакхъяккхара мощность лакхъяра, цIенагIа лоархIаме продукци хьакъоастаяра, арахецача продукце дикал лакхагIа хилийтара тIаерзаьь йола организационно - технически мероприятеш. Тха инженерашеи рационализаторашеи тахка а тохкаш балха юкъекхуьх тахканза йола резерваш. Масала, № 21-1 йолча установкерча «К-7» яхача колонна метта дIаоттайир йоккха диаметр йола колонна. Цо дикка лакхйир установка мощность, арахецача продукце дикал а, хIаьта цо паччахьалкхенна баь пайда 21 эзар сом да. № 21-1 а йолча установке чакхъяьккхача мероприяте шера паччахьалкхенна бу пайда 8,2 эзар сом да.

Хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара чIоагIа лоархIаме да къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхар. Цу гIулакха чIоагIа теркам тIабахийтаб В. В. Сидорова керте латтача НОТ-а лабораторе коллективо, комплексни техкай № 3-4 йола технологически установка, дикка лакхъелар къахьегама овсарле, аьлча 1,2 процент лакхъелар из. Иштта кхы дукха балхаш даьд цо цу даькъе. Лабораторе чакхъяьхача ерригача мероприятеша 11 процент лакхйолийт токарийи фрезеровщикийи къахьегама овсарле, хIаьта цар шера бу пайда 10 эзар сом да.

Балха тIа толамаш дахар дуккха дар тийша да коммунисташ производственни участкашка нийса дIаоттабарах. ХIара коммунисто ше-шийн участке авангардни роль лелае еза. Заводе болх беча берригача коммунистех 90 процент коммунисташ производстве балхаш деш ба, цар массане лела а ю цу производствашка авангардни роль.

Масала, Н. Островске цIерагIча коммунистически къахьегама цIи лелаеча № 13-14 йолча установка болх дика вIаштIехьбаьккхаб коммуниста В. А. Литвинова. Соакха шоллагIча ах шера Ерригсоюзни социалистически яхье шоллагIа моттиг яьккхар цо ше санна йолча установкашта юкъе. Эзар сом премена а делар. Укх шера а дика къахьегама толамаш доах цо. Духхьала февраль бетта планал совгIа арахийцай массехи эзар тонн мехкдаьтта продукци. Дика толамаш даьхад №№ 1-2, 3-4, 9-10 йолча технологически установкай коллективаша. Итташ эзараш я цар чота тIа а планал совгIа арахийца, продукци.

Советски Iаьдал даьнна 50 шу дузачеи, В. И. Ленин ваь бIаь шу дузачеи денна сийленца накъадахара тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдергхиларах тийша я тха завода коллектив.

Н. ЗАБЕЛИН,
КПСС XXIII-ча съезда цIерагIча крекинг-завода партийни комитета секретарь.

СУХАЛБЕ БЕЗА

Шаьла района боахамашта укх тIеххьарча шин шера хIара гектара тIа кхедеча тхьамках 1700 сом пайда хиннаб, хIаьта Куйбышева цIерагIча колхозе из пайда 4 эзар сомага кхатчална лакхбедар.

ДIададахача шера хIара гектара тIара 13,4 центнер совгIа тхьамка кхедир Ленина цIерагIча колхозе, хIаьта Куйбышева цIерагIча колхозе — 17 центнер.

Из маьхера культура чIоагIа хьувкъаяра боккхача лоархIаме да рассада дика кийч а яь шийн ханнахьа дIаер. Укх шера района боахама лерхI 270 гектара тIа тхьамка кхеде. Цу участка тIа дIайогIа 16 миллион рассада эш.

Тхьамка кхедара кийчо еш ба хIанз района болхлой. Парникашка кхее еза рассада, хIаьта из кхее 45—50 ди эш. Рассада дIайогIа болабалара агротехнически аьттув бола ха дIайолалу 20-ча апреле денз. Бакъда, Куйбышева цIерагIча колхозе хIанз а болабеннабац рассада кхее. Парникаш кийчъяра тIехьаюс «Автуринский» яха совхоз, XX-ча партсъезда цIерагIа колхозе хIанз а тIехьа маташ а кийчъяьяц. Геттара во вIаштIехьдаьккхад цу боахамашка рассада кхета тарлуча лазарех лоръяра гIулакх. Цу гIулакха боахамашта новкъостал дац растенеш лораеча станце, боахамашта эшаш йола ядохимикаташ телац кхоачамхиллал.

И. ПУГАЧЕВ.

ДОШ ЧIОАГIА ДА

«Горскнефть» НПУ мехкдаьттахоша толамца кхоачашду юбилейни шера тIайийца социалистически декхараш. Шин бетта план 100,9 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа арахийцад бIаьш тоннаш мехкдаьттеи цхьа миллион совгIа кубически метр газ. Хьадоаккхача мехкдаьттагеи газагеи дIабола мах лохбарах паччахьалкхенна хинна пайда 8 эзар сом да. Шин бетта производства юкъейихьача рационализаторски предложенеша производствана 12,9 эзар сом пайда баьб. Планови отдела болхлоша дукха кхетама болх баьб кердача хьалашка болх беча нахаца.

Болхлошта, инженерно - технически болхлошта, гIулакхерча наха дукха лекцеш йийшай планированеи экономически стимулированеи кердача системах, керттерча производственни фондех, царех дикагIа пайда эцарах лаьца.

Къаьстта дика къахьегаш ба мехкдаьтта управлене операторащ Х. Хасиев, И. Николаев, Х. Хамидов, токарь П. Тарарин, иштта кхыбараш.

Е. ИВАКИНА,
«Горскнефть» НПУ планови отдела начальник.

СИЙЛЕН ЦIИ ЯККХАРА КЪОВСАМ ЛОАТТАБУ

Дика гIулакх дIададолаьд Грозненски локомотивни депо машинист-инструктор Нефедов керте латтача тепловозий колонна водителаша. Цар чIоагIо яьй «Октябра 50 шера цIерагIа йола колонна» яха цIи яккхара къовсам дIаболабе. Хьалхарчарца хьаллаьцар из гIулакх машиниста Лучной кулгаллеча колонна коллективаша.

Машинисташа а цар гIончаша а лаьрхIад технически сухал лакхъе, нормал совгIа 220 эзар тонн халкъа боахама мухь дIабахьа, депои цун гонахьара моттиги тоаеш ялх сахьата болх бе.

Гучадувлаш латт хьалхара толамаш: машиниста Колоярцева шийн чота тIа дIаязбаьб нормал совгIа бихьа 386 тонн мухь, кходаь 150 килограмм доагор.

Г. АНОХОВ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙН АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА ЙОЛЧА ЦЕНТРАЛЬНИ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ ХОАМ БУ

1967 ШЕРА 12 МАРТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙН АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМИЙ ИТОГЕХ

1967 шера 12 марта, кIирандийнахьа, Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьара Совет хоржаш яр Нохч - ГIалгIайн Автономни Советски Социалистически Республике.

Хоржамашта яьча кийчоно, цар итогаша геттара дика хьахьекхар советски демократи халкъал доаллаш хилар. ДIаихача шерашка а санна къахьегамхоша дизза дакъа лоацаш а уж барт тайна болаш а, цар политически къахьегамеи хьинар айденнача хьалашка, КПСС XXIII-ча съезда исторически решенеш, пятилетка заданеш кхоачашъяр духьа, къахьегамхой цIейна — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара даха доагIача тайпара накъадахар духьа дерригача халкъо къовсам а лоаттабеш чакхдаьлар укх шерара хоржамаш. Хоржамаша дог теша а деш хьахьокх советски халкъ йохаргйоаца барт - цхьоагIо йолаш, Советски Союза Коммунистически партена гонахьа кхотаденна хилар, коммунистийн парте боацарийн халкъа блок котъяьнна хилар.

Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совете даьча хоржамий результатий хьакъехьа йизза йола сведенеш хьакхаьчай Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча Центральни хоржамий комиссега ерригача 149 окружной хоржамий комиссегара. Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета депутаташ хоржача дакъа лаьцад 525761 саго, е дIаязбаь хиннача берригача харжархоех 99,99 процентo. Ерригача хоржамий округашка депутаталла оттабаьча кандидаташта тIехьа кхаж тессаб хоржамашка дакъа лоацаш хиннача харжархоех 99,53 процентo.

Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча Центральни хоржамий комиссе, «Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положене» 36 статьяга хьежжа, хоржамий хIара округе гIолларча материалашка а хьежа, хоржамий ерригача округашка гIолла Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совете хержа депутаташ дIаязбаьб.

Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совете хержав 149 депутат. Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совете хержача депутаташта юкъе ба промышленностеи юрта боахамеи болхлой — 61,1 процент; кхалнах — 43 процент; парте боацараш — 40,3 процент. 70,4 процент депутаташ укхал хьалхагIа херже хиннача Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета депутаташ хиланза ба.

Херже берригга депутаташ коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташ ба.

СОВГIАТ ДАЬКЪАЛА ДУВЦ

«Известия» яхача газета 50 шу дизарца дувзаденна, журналистика даькъе дика болх барах а советски кепайоазуви издательски гIулакхи дегIакхувлача карагIдийнна доккхий хIамаш белгалдоахаш а, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1967 шера 13 мартерча шийн Указаца совгIата «За трудовую доблесть» яха медаль еннай Къилбаседа Кавказа автономни республикашка гIолла «Известей» собственни корреспондент волча Андреев Алексей Яковлевича.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙН АССР-е ГIОЛЛА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХЕРЖАЧА ДЕПУТАТИЙ СПИСОК

Алмазов Iаддалий Илез, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель. Наьсарен округ.

Бондарчук Сергей Федорович, кинорежиссер. Ленински округ.

Ведерников Николай Иванович, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператор. Заводской округ.

Джабраилова Халмат, Нохч - ГIалгIайн шекара завода сатуратчица. Шалински округ.

Рыбалко Мария Александровна, Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза доярка. Наурски округ.

Чахкиев Алсбика Осман, КПСС Нохч - ГIалгIайн обкома шоллагIа секретарь. Гудермесски округ.

Эльдерханов Iарби, Ачхой-Мартана района «Самашкинский» совхоза комбайнер. Урус-Мартановски округ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙН АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч - ГIалгIайн Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

ДIаьзлагIа хержача Нохч - ГIалгIайн Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета хьалхара сесси 1967 шера 21-ча марта город Грозне гулье.

Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

г. Грозный,
1967 шера 16 март.

ДИАЗЛАГIА ХЕРЖАЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙН АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ХЬАЛХАРА СЕССИ ХЬАЕЛЛАРАХ

ДиазлагIа хержача Нохч - ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета хьалхара сесси хьаелларгья 1967 шера 21-ча марта Iуйрийна 10 сахьат даьлча пионерий Республикански Двореце.

Депутаташ дIаязбу 1967 шера 20-ча марта Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз сайрийна 7 сахьат даллалца Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиуме (Комсомольски улица, 112, 4-гIа этаж. №№ 104, 105 йола цIенош), хIаьта 21-ча марта — пионерий Республикански Двореце Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз.

1967 ШЕРА 12 МАРТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХЕРЖА ДЕПУТАТАШ

Абдулаева Якъупа Малика, «Октябрьнефть» мехкдаьтта промыслови управлене гIишлон монтажни участка маляр — № 141 йолча Ханпаша Нурадиловски хоржама округе гIолла.

Абдусаламов Абдусалама Шуаип, «Советская Россия» яхача юртбоахама артела председатель — № 64 йолча Комсомольски хоржама округе гIолла.

Абубакаров ИсмаIала Махьмад КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретарь — № 143 йолча Шалински Правобережни хоржама округе гIолла.

Абуезидова Буку, Асланбек Шериповва цIерагIча юртбоахама артела хьажкIаш лелаеча звено звеньевая — № 105 йолча Галайтинский хоржама округе гIолла.

Авдеев Алексей Дмитриевич, «Грозненский рабочий» газета редактор — № 139 йолча Ново-Атагински хоржама округе гIолла.

Адуева ИбрахIима Алмат, Мичурина цIерагIча совхоза доярка — № 122 йолча Алхазуровски хоржама округе гIолла.

Албогачиев Оарцхой АртагIа, «Экажевский» совхоза механизированни звено звеньевой — № 97 йолча Экажевски хоржама округе гIолла.

Алмазов Iаддала Илез, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель — № 37 йолча Октябрьски хоржама округе гIолла.

Алхастов Iисе Дауд, «Новосельский» совхоза бригадир — № 56 йолча Новосельски хоржама округе гIолла.

Апряткин Семен Семенович Нохч-ГIалгIай АССР-а КПСС обкома хьалхара секретарь — № 43 йолча Горьковски хоржама округе гIолла.

Арсаева Малика, «Лермонтовский» совхоза доярка — № 51 йолча Ачхой-Мартановски хоржама округе гIолла.

Асхабалиев Ахьмад Асхабалиевич къахьегамхой депутатий Октябрьски районни Совета исполкома председатель — № 39 Спартаковски хоржама округе гIолла.

Ахматова Солтмурада Раиса, Нохч-ГIалгIай АССР советски яздархой Союза правлене председатель — № 127 йолча Грушевски хоржама округе гIолла.

Ахмарова Джунида Яхийта, «Надтеречный» комсий совхоза доярка — № 89 йолча Надтеречни хоржама округе гIолла.

Бадиев Ювсапа Макшарип, Карабулакски газобензинови завода компрессорни станце машиниста гIоьнча — № 114 йолча Карабулакски хоржама округе гIолла.

Банаева Казимат, «Чечингсельстрой» треста — № 4 йолча гIишлой-монтажни управлене штукатур — № 24 йолча Центральни хоржама округе гIолла.

Бананова Раиса Петровна, Грозненски вагонни депо строгальщица — № 40 йолча Урицки хоржама округе гIолла.

Бархамовва Джабраила Лиза, «Назрановский» совхоза болхло — № 95 йолча Плиевски хоржама округе гIолла.

Белакаев Данильбека Супьян, Ленина цIерагIча юртбоахама артела тракторист — № 110 йолча Асланбек - Шериповски хоржама округе гIолла.

Белова Анна Ивановна, Шаьла районни больница акушерка — № 124 йолча Шалински - Левобережни хоржама округе гIолла.

Беляев Олег Семенович, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома организационно-партийни балха отдела заведующи — № 50 йолча Ташкалински хоржама округе гIолла.

Бецилаева Санипат, Самашкински плодоконсервни завода варщица — № 57 йолча Самашкински хоржама округе гIолла.

Бичевой Николай Иванович, «Грознефтеразведка» треста кIоарга тоххама бурув деттача Октябрьски контора вокхагIа вола буровой мастер — № 36 йолча Новопромысловски хоржама округе гIолла.

Боков ХьакIаьша Хьажбикар, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретарь — № 8 йолча Первомайски хоржама округе гIолла.

Бурмистров Константин Дмитриевич, Нохч-ГIалгIай АССР прокурор — № 130 йолча Шалински хоржама округе гIолла.

Брынсин Евгений Васильевич, Нохч-ГIалгIай АССР Госплана председатель — № 33 йолча Куйбышевски хоржама округе гIолла.

Бычкова Раиса Аверьяновна, Къахьегама Це Байракх лелаеча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цеха начальник — № 20 йолча Индустриальни хоржама округе гIолла.

Варлашкин Василий Вениаминович, КПСС Сунженски райкома секретарь — № 117 йолча Нестеровски хоржама округе гIолла.

Вахаев Висий Рамзан, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитета председатель — № 4 йолча Калиновски хоржама округе гIолла.

Гайрбеков ГIайрбика Муслим, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатель — № 128 йолча Мичурински хоржама округе гIолла.

Гачаев Хьусен, «Гудермесский» совхоза полеводчески бригада бригадир — № 72 йолча Брагунски хоржама округе гIолла.

Гелагаева Яхийта, «Самашкинский» совхоза доярка — № 54 йолча Закан-Юртовски хоржама округе гIолла.

Генаев Шамсте Шамсолт, къахьегамхой депутатий Урус-Мартана районни Совета исполкома председатель — № 124 йолча Гехински хоржама округе гIолла.

Гишаева Тамара Закаевна, «Горец» яхача совхоза доярка — № 126 йолча Горски хоржама округе гIолла.

Гойгова Iаддал-Хьамида Зарема, Нохч-ГIалгIай Iилма тоххама исторе, литература, экономика института йоккхагIа йола Iилман болхло — № 15 йолча Хмельницки хоржама округе гIолла.

Горошко Николай Антонович, Грозненски районни юртбоахама производственни управлене начальник — № 65 йолча Куларински хоржама округе гIолла.

Гринь Тимофей Георгиевич, «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управлене кIоарга тоххама бурув деттача контора буровой мастер — № 48 йолча Нефтемайски хоржама округе гIолла.

Гудантова Беке Лариса, Къахьегама Це Байракх лелаеча Грозненски мехкдаьтта института йоккхагIа йола преподаватель — № 85 йолча Гвардейски хоржама округе гIолла.

Гунаев Ахьмада Зияудин, Куйбышева цIерагIча юртбоахама артела председатель — № 134 йолча Бачи-Юртовски хоржама округе гIолла.

Гуреев Петр Яковлевич, Нохч-ГIалгIай АССР финансай министр — № 38 йолча Свердловски хоржама округе гIолла.

Дангаева Ашу Дангаевна, Грозненски электромеханически завода слесарь - электромонтажник — № 30 йолча Конотопски хоржама округе гIолла.

Дангалова Купу, Ханпаша Нурадилова цIерагIча юртбоахама артела Iаьсий лелалер — № 104 йолча Беноевски хоржама округе гIолла.

Дашаева Напу Земиевна, города Гудермеса бытовой комбината закройщица — № 75 йолча Деповски хоржама округе гIолла.

Дибишева Товжан, «Новая жизнь» яхача юртбоахама артела хьажкIаш лелаеча звено звеньевая — № 112 йолча Советски хоржама округе гIолла.

Дорогочинский Акивий Зиновьевич, Грозненски мехкдаьтта Iилматоххама института директор — № 25 йолча Чернышевски хоржама округе гIолла.

Дорохов Михаил Акимович, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретарь — № 147 йолча Новощедрински хоржама округе гIолла.

Елисов Борис Кузьмич, Нохч-ГIалгIай АССР-а общественни порядок лораяра министр — № 46 йолча Катаямовски хоржама округе гIолла.

Емельянов Василий Ильич, «Победа» яхача юртбоахама артела председатель — № 118 йолча Орджоникидзевски хоржама округе гIолла.

Емельянова Наталья Ивановна, Грозненски консервни завода болхло — № 14 йолча Ставропольски хоржама округе гIолла.

Жиганов Василий Ильич, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советерча Паччахьалкхен кхерамзле лораяра комитета председатель — № 131 йолча Автурински хоржама округе гIолла.

Жилякова Мария Ивановна, «Ассинский» совхоза бахьцадаараш лелалеча бригада звеньевая — № 115 йолча Коммунистически хоржама округе гIолла.

Земсков Василий Иванович, къахьегамхой депутатий Шелковской районни Совета Исполкома председатель — № 144 йолча Гребенской хоржама округе гIолла.

Золотухина Александра Григорьевна, Старопромысловски района № 10 йолча юкъерча школа хьехархо — № 47 йолча Кимовски хоржама округе гIолла.

Ибриев Сайде Саид-Эмин, КПСС Ведана райкома секретарь — № 60 йолча Махкетински хоржама округе гIолла.

Иванов Николай Аркадьевич, Грозненски локомотивни депо тепловоза машинист — № 29 йолча Войковски хоржама округе гIолла.

Иванова Ольга Павловна, «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене № 1 йолча мехкдаьтта доаккхача промысла оператор — № 44 йолча Западни хоржама округе гIолла.

Иващенко Надежда Гавриловна, «Красный пахарь» яхача юртбоахама артела бахьцадаараш лелалеча бригада бригадир — № 146 йолча Каргалински хоржама округе гIолла.

Идрисов Хасмахьмад, «Заветы Ильича» яхача юртбоахама артела хьажкIаш лелаеча звено звеньевой — № 109 йолча Ялхой-Мохкински хоржама округе гIолла.

Илюхин Георгий Иванович, Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министр — № 145 йолча Дубовской хоржама округе гIолла.

Исаева Асет Марцаровна, Нурадилова Ханпаша цIерагIча театра артистка — № 5 йолча Киевски хоржама округе гIолла.

Исаева Нуришат, Нохч-ГIалгIай химически завода шихта составщица — № 28 йолча Алексеевски хоржама округе гIолла.

Исаева Курсум, Калинина цIерагIча юртбоахама хьажкIаш лелаеча звено звеньевая — № 107 йолча Ножай-Юртовски хоржама округе гIолла.

Исраилова Абой Халипат, «Красноармейский» совхоза трактористка — № 125 йолча Гойтински хоржама округе гIолла.

Истомин Петр Семенович, къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета Исполкома председатель — № 35 йолча Нахимовски хоржама округе гIолла.

Кагерманов Дени Оалдаар, «Красноармейский» совхоза тракторни бригада бригадир — № 123 йолча Алхан-Юртовски хоржама округе гIолла.

Кагиров Баймурада Хьусен, Ленина цIерагIча юртбоахама артела тракторист — № 120 йолча Серноводски хоржама округе гIолла.

Качлишвили Николай Захарович, Къилбаседа Кавказа мехкдаьтта Iилма-тоххама института директор — № 32 йолча Котовски хоржама округе гIолла.

Кириллов Сергей Алексеевич, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретарь — № 26 йолча Школьни хоржама округе гIолла.

Ничик Иван Петрович, Къилбаседа Кавказа машиннаькъа Грозненски отделене начальник — № 76 йолча Железнодорожни хоржама округе гIолла.

Ковальчук Александр Иванович, Грозненски трамвая управлене электроцеха мастер — № 9 йолча Пионерски хоржама округе гIолла.

Кокова Александра Ильинична, «Кавказ» яхача юртбоахама артела ветеринарни фельдшер — № 82 йолча Промысловски хоржама округе гIолла.

Коновалова Мария Ивановна, «Грозпромстрой» треста № 4 йолча гIишлой-монтажни управлене штукатур — № 2 йолча Дзержински хоржама округе гIолла.

Коротков Иван Максимович, «Октябрьнефть» мехкдаьтта промыслови управлене телемеханизированни промысла скважинашта лаьттан кIалха ремонт яра мастер — № 31 йолча Космодемьяновски хоржама округе гIолла.

Костюченко Александр Петрович, КПСС XXIII-ча съезда цIерагIча Грозненски крекинг-завода директор — № 19 йолча Заводской хоржама округе гIолла.

Кузнецов Михаил Алексеевич, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча суда председатель — № 132 йолча Алдероевски хоржама округе гIолла.

Крыжановский Лев Борисович, тIема гIулакхдер — № 71 йолча Чечен-Аульски хоржама округе гIолла.

Латырова Iаддалий Роза, № 2 йолча Наьсарен юкъерча школа дешара даькъа заведующи — № 92 йолча Назрановски хоржама округе гIолла.

Летковская Таисия Борисовна, Грозненски нефтемаслозавода № 18 йолча установка начальник — № 16 йолча Андреевски хоржама округе гIолла.

Лобода Александр Дмитриевич, тIема гIулакхдер — № 6 йолча Краснознаменни хоржама округе гIолла.

Лунин Александр Васильевич, «Горскнефть» мехкдаьтта промыслови управлене мехкдаьтта доаккха мастер — № 86 йолча Горагорски хоржама округе гIолла.

Льянов Оарцхой Ахьмад, «Алханчуртский» совхоза директор — № 80 йолча Ачалукски хоржама округе гIолла.

Льянов Макшарипа Умалат, Наьсарен районни юртбоахама производственни управлене начальник — № 96 йолча Сурхахински хоржама округе гIолла.

Магомадов Мухьади, «Старогрознефть» мехкдаьтта промыслови управлене «Правобережное» № 4 йолча промысла мехкдаьтта доаккха мастер — № 45 йолча Карпински хоржама округе гIолла.

Малютина Клавдия Павловна, № 1 йолча Урус-Мартана юкъерча школа хьехархо — № 129 йолча Урус-Мартановски хоржама округе гIолла.

Мальсагова ИсмаIалий Тамара, город МалгIабика № 3 йолча юкъерча школа хьехархо — № 81 йолча Малгобекски хоржама округе гIолла.

Мамаев Iаддалхьажий Мухьмад, Нохч-ГIалгIай респотребсоюза правлене председатель — № 106 йолча Зандакски хоржама округе гIолла.

Маритантова Матрена Алексеевна, «Грознефтехимпечстрой» треста № 1 йолча гIишлой-монтажни управлене маляр — № 17 йолча Верхоянски хоржама округе гIолла.

Матнуева Алет, Кирова цIерагIча юртбоахама артела доярка — № 58 йолча Белготоевски хоржама округе гIолла.

Мингалеева Людмила Валентиновна, — Грозненски химически комбината йоккхагIа йола аппаратчица — № 18 йолча Выборгски хоржама округе гIолла.

Миронова Нина Борисовна — республикански больница керттера лор — № 27 йолча Ульяновски хоржама округе гIолла.

Мирчев Федор Васильевич, Нохч-ГIалгIай АССР торговле министр — № 34 йолча Мичурински хоржама округе гIолла.

Мотаев Ваха Ездович, «Озерный» яхача комсий совхоза комсаш лелаеча бригада бригадир — № 87 йолча Знаменски хоржама округе гIолла.

Мустапаева Асет, Ленина цIерагIча юртбоахама артела тхьамка лелаеча звено звеньевая — № 136 йолча Курчалоевски хоржама округе гIолла.

Муцуева ХIажар, «Кавказ» яхача юртбоахама артела шекара свекла лелаеча звено звеньевая — № 77 йолча Кошкельдински хоржама округе гIолла.

Назаров Виктор Борисович, «Грознефть» объединене начальник № 78 йолча Новогрозненски хоржама округе гIолла.

Никонова Елена Харлампьевна, «Калиновский» яхача комсий совхоза комсаш лелаеча бригада бригадир — № 100 йолча Калиновски-Поселкови хоржама округе гIолла.

Нутаева Азман, «Пищемаш» завода токарь — № 133 йолча Аргунски хоржама округе гIолла.

Оглоблин Виктор Наркисович, Лермонтова цIерагIча драматически театра артист — № 10 йолча Пролетарски хоржама округе гIолла.

Оздоева Iаддалий Хамсат, Орджоникидзе цIерагIча юртбоахама артела доярка — № 119 йолча Первомайски хоржама округе гIолла.

Олейников Иван Денисович, Къилбаседа Кавказа промышленни района военизированни горно-газоспасательни даькъа штаба начальник — № 11 йолча Пушкински хоржама округе гIолла.

Олюнина Нина Васильевна, Ермоловски оалхазарий совхоза птичница — № 62 йолча Алхан-Калински хоржама округе гIолла.

Осмаев Чали Ахьмад, КПСС Шаьла райкома секретарь — № 138 йолча Мескер-Юртовски хоржама округе гIолла.

Остапенко Алексей Владимирович, Ленина цIерагIча юртбоахама артела тракторист — № 101 йолча Калиновски-Сельски хоржама округе гIолла.

Орцуева Банати, XX партсъезда цIерагIча юртбоахама артела колхозхо — № 137 йолча Майртупски хоржама округе гIолла.

Пальчиков Гавриил Федорович, «Грознефтехимзаводы» объединене начальник — № 21 йолча Кировски хоржама округе гIолла.

Плиев Хьадиса Султан, къахьегамхой депутатий Сунженски районни Совета Исполкома председатель — № 116 йолча Красноармейски хоржама округе гIолла.

Пожидаев Василий Павлович, КПСС Наурски райкома секретарь — № 99 йолча Ищерски хоржама округе гIолла.

Пономарева Анна Георгиевна, «Червленский» колхоза комсаш лелаеча бригада бригадир — № 148 йолча Червленски хоржама округе гIолла.

Рогачев Николай Филиппович, «Красный молот» яхача машинаш еча завода токарь — № 7 йолча Красномолотовски хоржама округе гIолла.

Рунин Василий Федорович, КПСС Ачхой-Мартана райкома секретарь — № 52 йолча Бамутски хоржама округе гIолла.

Сагаев Саге Шамсудин, «Грозный» яхача производственно-совхозни объединене начальник — № 103 йолча Наурски хоржама округе гIолла.

Сазонова Пелагея Ивановна, XX-ча партсъезда цIерагIча юртбоахама артела доярка — № 113 йолча Ассински хоржама округе гIолла.

Саньно Давид Прокофьевич, КПСС МалгIабика горкома секретарь — № 83 йолча Пседахски хоржама округе гIолла.

Саралиева Хьамида Лима, «Электроинструмент» яхача Наьсарен завода обмотчица — № 93 йолча Назрановски-Заводской хоржама округе гIолла.

Сасина Зинаида Александровна, XIX партсъезда цIерагIча юртбоахама артела бахьцадаараш лелаеча бригада звеньевая — № 121 йолча Троицки хоржама округе гIолла.

Сидельников Сергей Степанович, Нохч-ГIалгIай Облсовпрофа председатель — № 90 йолча Гамурзиевски хоржама округе гIолла.

Сидиева Сайтахьмада Зарвани, Ленина цIерагIча юртбоахама артела доярка — № 59 йолча Веденски хоржама округе гIолла.

Сидоров Николай Николаевич, «Грозпромстрой» треста управляющи — № 23 йолча строительни хоржама округе гIолла.

Синельников Сергей Васильевич, парте Грозненски городской комитета секретарь — № 22 йолча Маяковски хоржама округе гIолла.

Синельников Виктор Исаакович, Нохч - ГIалгIай Паччахьалкхен педагогически института ректор — № 3 йолча Ждановски хоржама округе гIолла.

Сілокин Григорий Васильевич, КПСС Нохч - ГIалгIай обкомерча партийни комисси председатель — № 42 йолча Бутенковский хоржама округе гIолла.

Слюсарев Алексей Миронович, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитель — № 94 йолча Насыркортовски хоржама округе гIолла.

Сухарев Григорий Михайлович, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Грозненски нефтяной института ректор — № 1 йолча Ленински хоржама округе гIолла.

Сухин Василий Данилович, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитель — № 140 йолча Октябрьски хоржама округе гIолла.

Сухоруков Юрий Васильевич, КПСС Грозненски райкома секретарь № 70 йолча Толстов-Юртовски хоржама округе гIолла.

Тузуркаева Алмат Исаевна, Кирова цIерагIча юртбоахама артела доярка — № 111 йолча Борзоевски хоржама округе гIолла.

Турлов Iалихана Руслан, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитель — № 74 йолча Гудермесски хоржама округе гIолла.

Умаров Iумара Мухари, Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министр — № 141 йолча Сержень-Юртовски хоржама округе гIолла.

Умаханова Бакаше Хьди, № 3 йолча сомий - бахьцадаарий совхоза бахьцадараш лелаеча бригада звеньевая — № 69 йолча Старо-Сунженски хоржама округе гIолла.

Урусова Мария Федоровна, «Советская Россия» яхача комсий совхоза комсаш лелаеча бригада бригадир — № 98 йолча Алпатовски хоржама округе гIолла.

Ушакова Мария Павловна, Грозненски швейни производственни объединене швея - мотористка — № 12 йолча Севастопольски хоржама округе гIолла.

Халиев Янут, «Верхне-Наурский» комсий совхоза тракторист — № 88 йолча Мекен-Юртовски хоржама округе гIолла.

Хататаева Махьмада Роза, «Шалинский» совхоза шекара свекла лелаеча звено звеньевая — № 135 йолча Герменчукски хоржама округе гIолла.

Чагаев Хьасана Имран, «Лермонтовский» совхоза хьажкIаш лелаеча звено звеньевой — № 53 йолча Валерикски хоржама округе гIолла.

Чайкин Анатолий Анатольевич, КПСС Гудермесски горкома секретарь, — № 79 йолча Суворов-Юртовски хоржама округе гIолла.

Чахкиев Алсбика Осман, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома шоллагIа секретарь, — № 102 йолча Мекенски хоржама округе гIолла.

Шабельникова Надежда Михайловна, «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управлене Ленина орден лелаеча № 1 йолча мехкдаьтта промысла мехкдаьтта доаккха оператор — № 84 йолча Чкаловски хоржама округе гIолла.

Шаго Даниил Павлович, Грозненски шурий совхоза директор — № 66 йолча Победенски хоржама округе гIолла.

Шаухалова Iасолта Золовбан, «Октябра 40 шу» яхача совхоза доярка — № 91 йолча Кантышевски хоржама округе гIолла.

Шахбиева Iазрахьмана Роза, «Горячеисточненский» племенной совхоза доярка — № 67 йолча Правобереженски хоржама округе гIолла.

Шеманская Александра Петровна, «Электроприбор» завода сборщица — № 49 йолча Пугачевски хоржама округе гIолла.

Шмытинская Зоя Георгиевна, Грозненски ремонтно - механически завода токарь — № 13 йолча Славянски хоржама округе гIолла.

Эсамбаев Алисултана Махьмуд, Нохч - ГIалгIай Паччахьалкхен филармоне артист — № 55 йолча Катыр - Юртовски хоржама округе гIолла.

Эсенбаева Мухтара Тамара, къахьегамхой депутатий Грозненски районни Совета исполкома председатель — № 68 йолча Старо-Атагински хоржама округе гIолла.

Эсмухамбетов Наурды Акватович, «Шелковский» племовцесовхоза вокхагIа вола жа Iу — № 149 йолча Шелковской хоржама округе гIолла.

Юсупов Аюп, XXII партсъезда цIерагIча артела шурий - товарни фермa заведующи — № 61 йолча ЦIа-Веденски хоржама округе гIолла.

Янгульбаев Ахьмада Ваха, КПСС Ножай-Юрта райкома секретарь — № 108 йолча Саясановски хоржама округе гIолла.

Янименко Зинаида Леонидовна, Гудермесски медико - инструментальни завода полировщица — № 73 йолча Гудермесски - Заводской хоржама округе гIолла.

Яценко Анна Петровна, 1-гIча Мая цIерагIча юртбоахама артела доярка — № 63 йолча Кень-Юртовски хоржама округе гIолла.

Наьсарен «Электроинструмент» яхача заводо дика болх беш я сборочни цеха коллектив.

Шин бетта план цеха болхлоша 101 процент кхоачашъяьй. Планах лаьрхIачул совгIа арахийца электросверлилкаш пхи бIаь совгIа я. ХIаьта арахецачa продукцега дIабода мах лохбарах паччахьалкхенна кхоdаьд бIаьш сомаш. Ерр бутт боьлехьа балха юкъехьоргйолаш я электросверлилкаш вIашагIъехка механизированни ши пини.

Новкъосташта хьоьхам а толаш къаьстта дика къахьег цига сборщикаша Ахильгова Макнас, Арчакова Миновсе, Мужахоева Тамарас, Озиева Хьавас, кхычар. Юкъера лаьрхIача царех хIарана сменах нормаш 120—125 процент кхоачашъю.

СУРТА ТIА: сборщицаш Арчакова Миновсин Озиева Хьаван болх беш ба.

И. Плиева сурт.

ПРОПАГАНДИСТИЙ ГОВЗАЛ

Моаршал а хьтта, аудиторе багIача ладувгIараштa кIирвенна бIара а хьажа Али Цикиевича дIайолайир юххьанцарча политически школа аргIанара заняти. Сих а ца луш, хоадам болаш къамаьл дора цо. Цудухьа ладувгIараша а теркам тIабахийта ладувгIар пропагандиста дувцачунга.

«Озерный» яхача совхоза пропагандист Сайдулаев Али Цикиевич цIаккха леткъаш хилац ше кулгалдеча юххьанцарча политически школе занятеш ладувгIараша юкъахйовлийт яхаш. Масала, соахка школе вар 25 саг, хIаьта укх шера 35 ва, уж массавар толамца чакхйоаккхаш боахк юххьанцарча политшкола программа.

Пропагандиста Сайдулаева толама къайле сенах латт аьлча, из латт ше хIара дIахьош йола заняти ладувгIарий безам тIагIоргболаш, керда знанеш царна дла харах. Факташтеги событештеи анализ е Iомабу цо ший ладувгIархой.

Сайдулаева ше маяххара къаьнача знанеех кхоачам бац, даим кердача сведенешца шерью цо уж, кхыметтел дика йоваш йола тема ювцача хана а, хургйолча заняте кIоарга уйла ю. Даим йоакхо ю цо ладувгIараша керттера а дополнительни а материал Iомаяра.

Занятешка ладувгIараша кIоарга ювц Iомаеш йола тема, цхьанне аьннар вокхо шердеш ювц пар из, къаьстта совкоа гIулакхех лаьца дувцача хана.

Дукха ха йоацаш школа ладувгIархо Кадаров Ахьмад мугIарера болхло мара вацар, хIаьта тахан цо кулгалду тракторно-кхай бригадана. Хьалха болхло хинна Эльбузаров Зия хIапа директора заместитель ва. ХIаьта уж санна бараш дукха ба. Царех хIаране ала йиш я эгара къалхара политически закалка пропагандиста Сайдулаева новкъосталца шоаш йийцалга.

Наха сий деши лоархIараши ба «Братский» яхача совхоза пропагандист Султаханов Ц. Х., «Знаменский» совхозера—Газиев К. Ю, кхы дукхабараш а. Царех хIаране белгало я агара дикача оагIорахьара аудиторена влияни елга. Iомаеш йола материал ладувгIараш дика кхетаргболаш ювцар, из коллектива вахарца, цун гIулакхашца айхха ювзар. ХIаьта цу дерригех ма оалий пропагандиста говзал.

Пропагандиста говзал хьахул хIара дена хьинаре цо къахьегарах, партийни организацеша цунна даим новкъостал дарах. ХIанз, дика нийсъяь партийно - политически дешара система вIашагIъеллача хана, къаьстта лоархIаме да цунах бизза пайда эцар.

Партийни дешара массайолча звеньяшка цоай политически кхетам лакхбеш 900 саг ва тха районе. Царна хьехаш 100 совгIа пропагандист ва. Царех дукхагIбараш лаккхера образовани йолаш бале а, бакъда, царех дукхагIболчар яц эшаш йола пропагандистски опыт. Цудухьа партийни организацеш декхарийла я пропагандисташта даим новкъостал лоаттаде.

Района партийни организацеша цхьайола опыт Iоаяьй пропагандисташна беш болча балха: хIаьта цунах бизза пайда а эц укх дешара шера. Политически дешара кхаь кабинете вIашагIъехкай методически советаш. Царна юкъе воагIа 40 саг. Уж ба опыт йола партийни болхлой, лакха квалификаци йола хьехархой. ХIаьта методически советашка вIашагIъехкай юххьанцарча политшколай, КПСС исторе, политэкономе, Iилма коммунизма методически секцеш.

Методически советий членаша дакъа лоац пропагандистий районни кустовойи семинараш кийчъеча а уж чакхйоахача а. Пропагандисташта методически хьехамаш тел советий членаша. Из царна карагIоал пропагандистий балха декхарех лаьца йола партийни указанеш кIоарга гучайоахаш пропаганда методийи средствайи ленински арсенал Iомаярца. Районни кустовойи семинарашка еш укх тайпара лекцеш: «В. И. Ленин—революционни пропаганда гIорваьнна мастер». ХIаьта цунна цхьана методически советий членаша пропагандисташта йовзийт Н. К. Крупская, М. И. Калинин, С. М. Киров санна болча пропаганда мастерий говзал.

Пропагандисташта доккха новкъостал ду районе вIашагIъехкача партийни библиотекаша. Цар библиографически балхаш ду, книжкайи иллюстративни выставкаш вIашагIъехк, дикагIа болча пропагандистий опыт Iоаю.

М. ДУГАРИЕВ,

КПСС Надтеречни райкома политически дешара кабинета заведующи.

ЦIЕ БАЙРАКХАШ—КОТБАЬННАРАШТА

РСФСР Министрий Советои Профессиональни Союзий Еррисоюзни Центральни Советои итогаш яьй 1966 шера лаьттанцара йолча продуктай хьувкъам лакхбар а уж дукхагIа яхари паччахьалкхенга йохкари а дуъхьа Российски Федераце автономни республикаша, краяша, областаша, лелаеча яхьа.

Ялатийна лаьрхIача хьажкIий хьувкъам лакхбар духьа лелаьча социалистически яхье котъаьннарграш лаьрхIай Черсий-Балкхарой АССР-и Краснодарски крайи. Черсий-Балкхарой АССР-га РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх йита а цунна ахчан преми яла а лаьрхIад. Краснодарски краяна шоллагIа ахчан преми еннай.

Гидуаргаш кхеяра гIулакха дикагIа результаташ яьхай Волгоградски, Ростовски, Тамбовски областаша. Волгоградски областа РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх а ахчан премии а еннай. Ростовски, Тамбовски областашта ахчан шоллагIа премеш еннай.

РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракхи ахчан премии хьожаяьй Амурски областа кхеш дика хьувкъаяр бахьан долаш.

Коартолаш бахьцадаараш, бахчевой культураш кхеера гIулакха Российски Федераце дикагIа дола хьокхамаш даьхад Московски, Брянски, Ярославски, Иркутски, Ростовски, Камчатски, Новгородски областаша, Хабаровски края, Карельски АССР.

Московски, Брянски областашта, Карельски АССР РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракхаш а ахчан премеш а хьожаяьй, Иркутски, Ростовски, Камчатски областаштеи Хабаровски краянеи ахчан шоллагIа премеш еннай.

ДIайийнача шера чуэцачеи цкъа дIайийча дукхача шеращка тIаювлачеи бахьций фу кийчдара даькъе котъаьннарграш лаьрхIай Курски- Белгородски областаши Алтайски крайи. Курски областа хьожаяьй РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх а ахчан преми а. Белгородски областаи Алтайски краянеи ахчан шоллагIа премеш еннай.

Сомашта, комарашта, комсашта хьалхара моттигаш яьхай Липецки, Рязански областаша, Нохч-ГIалгIай АССР, Краснодарски края. Липецки областага РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх йита а цунна ахчан преми яла а лаьрхIад. Карара кара тела ЦIе байракхи ахчан премии хьожаяьй Рязански областа, Нохч-ГIалгIай АССР-аи Краснодарски краянеи ахчан шоллагIа премеш еннай.

(ТАСС).

КАРАГIДАЬННАЧОХ КХОАЧАМБАЦ

Гудермесски медико-инструментальни завода коллективо юбилейни шера доккхий социалистически декхараш тIанийцад. ДIадахача шерарчул 24 процент дукхагIа арахецаргьа завода коллективо продукци, хIаьта арахецача изделей дикал лакхъергья.

Уж декхараш толамца кхоачашдара эша хьалаш хилийта хььдда йола мероприятеш белгалъяьхай. Уж чакхъяьхача вIаштIехьдаргда, завод проектни мощностага кхоачае.

Укх гарггарча хана карадерзале декаш да паковкашта йIайха штамповка елга. Из болх бергба фракционни штамповочни жIовнаца. Из мероприяти балха юкъейихьачул тIехьагIа, тха яр санна йолча кхыча предприятеех тийша хургбац тха завода болх.

Къаьстта боккха лоархIам болаш я механо-сборочни цехерча механически участке чакхъяккха лерхIа мероприяти. Револьверни станокашца арахеца йолалургъя крепежни оатхалаш. Цу гIулакхо торо хулийтаргъя цу участкера къахьегама овсарле 25—30 процент лакхъе, дикагIа хургъя арахеца продукци а.

Электроэнерги кхоярда тха коллективо хьа а нь болх бе дIайолаялийтай штамповка ялехьа поковкаш йIоахъю пишк. Из пишк болх беш хургъя газаца. Цох дикка пайла боалаш хуле. заводерча ерригача пишкаша газаца болх бергболаш гIулакх дергда оаха. Шера кхоергья 500 эзар киловатт-сахьат электроэнерги.

ХIана тха заводе вIашагIйохкаш я технологически участкаш, цига технологически обработка ергья деталашта. Хьалха дIаяхача хана санна цехера цехе дIа-юха тела езаргъяц уж обработка яра, учет деле а агагIа хургда. Кузнечни цехе дIаоттаяьй обтирочни станокаш. Цигара йоагIа кийча оатхалаш механически слесарни обработка е езаш мара йоацаш хургья.

Гуш махиллара завода коллектива юбилейни шера хьалхашка латтараш доккхийи бехктоккхамеи декхараш да. Уж толамца кхоачашдергхиларах дог тийша я тха коллектив. Из хьахьокх укх масалаша: хьалхарча шин бетта план завода коллективо толамца кхоачашьяьй, къахьегама овсарле дIадахача шера хьалхарча шин бетта хинначул 215 процент лакхъеннай.

ДIадахача шера хьалхарча шин бетта завода коллективо арахийца продукци 58 эзар сома маьха чара яцар, хIаьта укх шера цу юкъах арахийна продукци 117 эзар сома маьха я. КарагIдаьнначох кхоачамбаь а ца Iеш, хьинар кхы а айдаь къахьег завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша тIайийца декхараши паччахьалкхен плани ханал хьалха кхоачашьяра.

Г. САМСОНЕНКО,

Гудермесски медико-инструментальни завода керттера инженер.

ЖА ДАХК

Жа дахкара кампани юкъе кхаьчай Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхозе. Юкъханца дика дIаболабир цига из болх. Эггара хьалха дахка доладеннад Ибаков Iаддала бригада леладу жа. Цу бригада лелабеча 435 жийна тIехьа 661 Iаьхар хьахилийтар, юкъера лаьрхIача хIара бIаь жийна тIехьа 150 совгIа Iаьхар. Иштта дика чакхбаьккхаб из болх воккхагIа волча жа Iуно Абдулаев Iадурахьмана кулгалдеча бригаде а. Дуккхаьшха дахка жа да цун бригаде, дале а, 515 жийна тIехьа 551 Iаьхар хьахилийтар коллективо.

— Тхона ца хийттача тайпара дукха да укх шера Iоахарий, — йоах колхоза женбоахама заведующе Т. П. Пресняковас, — цудухьа Ибаков Iаддала бригада кашаре Iоахараштa керда теплякаш хьалъе йийзар.

Дукха болх ба хIанз сакманщикий. Къьстта белгалбаьннаб хьинаре къахьегарца Г-М. Абдулаевен М. Гасаниевен кулгалдеча сакманщикий звеной членаша.

Советий Iаьдала 50 шу дузача юбилейни шера лакхара социалистически декхараш кхоачащдара шоашкара доагIа деррига гIулакхаш ду колхоза жа леладераша. Бакъдар аьлча, колхозхой къахьегама хьалаш Iалашдара теркам тIабахийтац колхоза правлене. Масала, жа дахкача помещенешка тоъаш яц умывальникаш, ведраш, тазаш.

Колхоза правлене колхозхой къахьегама хьалаш вIаштIехьдаха деза махулла сихагIа.

Н. ПАВЛОВ.

ЛЕНИНГРАД. Кировски проспекте гIолла дIаболхача ленинградций уйла тIаоз «Россе берригача гражданашка» кхайкаьча манифесто, «Петроградски Совета хоамаша», революционни 1917 шера тайп-тайпарча воззванеша, кхайкараллаша, кхыча исторически документаша. Петроградски оагIонгахьарча центральни магистрале тардаь юха хьаоттадаьд 50 шу хьалхагIарча городской пейзажа цхьан даькъа сурт.

Кастта хIанзарча Ленинграда сурта юкъехьоргья революционни Петрограда кхы а массехк штрих.

СУРТА ТIА: «Петроградская» яхача метро станцена юххера 1917 шера документаш чудола афишни тумба.

Ю. Белинские сурт.
ТАСС фотохраника.

ХЬИНАР АЙДЕННА...

Пятилетка шоллагIча шера хьинар айденна къахьег Грозненски нефтемаслозавода коллективо. Социалистически яхье яьннача завода установкай коллективаша ди тIехьа совдоах къахьегама толамаш. Мехкдаьтта продукци арахецара хьалхарча декада план 103 процент кхоачашъяьй завода коллективо. Планах лаьрхIа чул совгIа арахийца продукци эзараш тоннаш я.

Укх шера цахаддаш яхье хьалха латташ хьайоагIа нн. Летковскаяс, Баранова кулгалдеча установкай коллективаш. Хьалхарча декада план 108—109 процент кхоачашъяьй цар. Дукха царел тIехьа ца юсаш хьинаре къахьег нн. Волошин, Горьковой керте латтача установкай коллективаша. Хьалхарча квартала план 25—26 марте кхоачашье лерхI цар.

Б. МАГОМЕДОВ.

1917 шера Февральски революци хиланза яргь ца хилара бахьанаш а 1905 шера революци хилийтараш дар. хIана аьлча 1905 шера революци хилийта Россе социально-экономически строера вIашдухьаленаш из ха тIакхоачаш дIаяханза хиларал совгIа, кхы а нонагIа чоалхане а йийраяр, кIоарг а еннаяр.

Эрсий империализм, ше тIема-феодальни империализм ма хилара, шийн башхалонаш йолаш хилар бахан долаш Россе классови вIашдухьаленаш къаьстта а ирачеи чоалханерчеи оамалехьа йирзаяр.

Уж вIашдухьаленаш революционни наькъана -мара дIайоахалургйолаш яцар. Цу гIулакха Россе болаш бар боккъалара низ а. Цу тайпара низ бар революционни ахархой шийн цхьоагIонхой хинна дIаэтта, дунен тIа эггара революционнегIа йола эрсий пролетариат.

Царизмои буржуазеи лерхIар ка маьхалъювлача тIемо тIакхоачаш латтача революцех шоаш кIалхаройоахаргхилар, цхьабакъда, цар лийрхIар хиллане а хиланзар, хIана аьлча империалистически тIемо буржуазена дукхьалара пролетариата классови къовсам тIехбаьнна чIоагIа сихбе а бIарга ца байннача тайпара ирбе а безаш бар, цунах шоайла вIаший моастагIал долча классашта юкъера граждански тIом хила безаш бар.

Паччахья Росси тIема юкъеяхаяр вIалла кийчъяланза а йолаш. ТIом болабеннача юххьанцехьа а халача хьале эттар Россе экономика. хIаьта эрсий эскар хIалак хулача а кхаьчар. ТIом латтача хана тIехь-тIехьагIа нонагIа ходала даьлар боахам къийбалари бохари. Кхачан халонаш йолаелар.

Россе юкъмоттигерча городашкарча къахьегамхошка моцал яр. ХIаьта монополисташи боккхий чиновникаши тIом бахьан бIаьхий хулаш латтар.

Дуккха а бола Россе халкъий нах революционни дорхал чуенна бар. Ла йиш йоаца хала дукъ а хиина дуккхача къахьегамхой белажаш тIа бижача тIемо классови вIашдухьаленаш кхы чIоагIагIа ирьяла йиш йоацча кхоачаеш яр а йир. революци хьар сих а дир. Россе чIоагIагIа хила баьлар стачкай болам. 1916 шера болхлой стачкаш боккъонца чIоагIа холуча политически оамалехьа йийрзар. хIаьта большевикаша кулгал а деш чакхъювла а яьлар. Хьалха а саина. халхарча моттиге яр петроградски пролетариат. 1916 шера Петрограде большевикаша тIахьехарца 100 эзар гаргарча болхлоша забастовкаш йир. Центра хьоккамагIа къовсама гIувт провинци а. Масала, 1916 шера Грозне мехкдаьттахоша массане юкъара стачка йир, хIаьта из геттара дукха ха йоаккхаш йIаьх а елар.

Нагахьа саина хьалха дIадахача 1915 шера Россе 928 стачка хиннаяле, 1916 шера 1284 хилар.

Болхлой боламо царизманен тIеман дукхьаларча къовсама гIеттабора бIу а. Иштта, 1916 шера Воздвиженски слободе (Тирка йисте) йоккха восстани йир укхаза лаьттача, фронте даха ца туташ Iийкача тIема даькъо. Дивизиона дуккха а салтий топаш йийтта боабир.

ДIахора 1917 шу белгалдаьлар революционни стачечни болам дIахо а дегIабарца. 1917 шера январе—феврале забастовкаш йир 676 эзар болхлочо. 1917 шерара стачкаш демонстрацеш а еш чакхъювлар. Петрограда улицашка болхлоштеи полиценеи юкъе тIа-тIа каст-кастагIа довнаш хул. Уж довнаш хулча юкъагIа дуккха а болхлой лувц. 26 феврале (11 марте) столице политически стачкаехи демонстрацеехи дIахо восстани хул. Невски проспекте болхлой демонстрацена топаш йийттар. 27 феврале (12 марте) большевикий парте ЦК Бюрос дIайоаржайир царизмана дукхьал герзашцара восстани яра, ханна йола революционни правительство вIашагIйоллара болхлойи салтийи тIахьеха Манифест тIаязъяь листовкаш.

Большевикий парте дIа-са хьежабеча болхлой къовсама ка маьхалъялар бIу шоай оагIонгахьа баккха болхлой вIаштIехьдаларах тийша дар. Большевикий вIаштIехьдаьлар казармашка чуухалулга а салтий шоай оагIонгахьа боахилга а.

Петрогада болхлоша дIаболабир сийлахь-боккха паргIато яккхара болам. Большевикаша кулгалду уж къонахчал а долаш летар паччахьа полицеца, жандармереца, юххьанцехьа халкъа оагIонгахьа даланза хиннача доккха довича бIуи даькъаца. ЧIоагIа хала а дукха нах боабеш а бар из къовсам. Алхха цхьан Петрограде а боабаьи човнаш яьи 2000 саг хинна ца Iеш нах бар.

Петрограде революци котъяьлар, халкъа гоама хинна царизм кхы юхахургйоацаш тIера дIаяьккхар.

Россе Февральски буржуазно-демократически революци котъяьлар цу

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА ПРОЛОГ

революцена юкъе болхлойи ахархойи тIема цхьоагIо хиннадаь, болхлой класс революце баьчча хинна дIаэттандаь, салтий шинелаш тIаювхача миллионаш болча ахархой машар, ялат, паргIато бахьанерча болама из керте эттандаь.

Революци болхлошеи салташеи йир, цхьабакъда, Iаьдал юххьанцарча юкъагIа буржуазес дIалаьцар. Столице восстани котъялга гучадаьннача 27 февралерча (12 мартерча) дийнахьe а буржуазнии кагибуржуазнии партешкара болча IV Паччахьалкхен Дума депутаташа вIашагIъеллар Ханна йола Паччахьалкхен Дума комитет.

Большевикаша тIахьехарца Петрограда фабрикашкеи заводашкеи болхлой депутатий Петроградски Совете хоржамаш деш латтар. Заводашеи фабрикашеи хIара эзар болхлочоа хьалхара цхьацца депутат укхийтар Совете. ХIаьта эзарнел кIезигагIа болхлой болча предприятеша цхьацца депутат хоржар. ТIема доакъоша хIара ротагара цхьацца хоржаш, шоай депутаташ хержар Совете. Цунца ихьан ханна. Петроградагара хьокхам а ийбеш, пролетариатеи ахархойи революционно-демократически диктатура оогаиаш хьахилар Россе кхыча городашка а.

27 феврале саррахьа Петроградски Совета хьалхара заседани хилар. Хоржамаш деча хана дуккхагIа хержа хинна меньшевикаши эсераши Совета кулгалдераш хилар. ХIаьта боккъалара Iаьдал герзашца кийчъеннача пролетариатага гIолла Советий кхера а дар. БIаргагуш дар Советашца барта хилча мара Думага правительство вIашагIйоллалургйоацилга. Цудухьа думски деятелаш Совета кулгалхошца переговораш е а болабелар. Кадеташи Советера меньшевикаши эсераши барта бахар. ВIашагIъеллар князь Львов керте а волаш хинна ханна йола буржуазни контрреволюционни правительство.

Цудухьа, февральски революци кот а яьнна, монархи йоха яь йоллашехьа а, революцена хьалхашка латта декхараш кхоачашданза дар. Цу революце кхоачашдаьдацар империалистически тIом соца а баь, бакъахьара машар бар, лаьтта помещикий доалара а даьккха, деррига лаьтта ахархошка дIадалар санна дола декхараш, къоастадаьдацар къамий дош. 8 сахьата ра балха ди оттаделга, Учредительни собрани гулъелга.

Из долла а хIама бахьан долаш Россе керда революционни кризис хиланза яргйоацаш яр. Большевистски парте буржуазно-демократически революцех дIахо социалистически революци хилийтара. Советий Iаьдал оттадара бола къовсам боаржабир.

1917 шера апреле В. И. Ленин эмиграцера вIавенача ца шийн цIи хеза апрельски тезисаш кепатехачули гIехьагIа дуккхача наха юкъера большевистски парте болх хоадам боллаш чIоагIбелар. Россе революци айлуш йоагIар.

Петрограде йола а енна, беррига мохк сиха чулаьцар революце, цу даькъе Нохч-ГIалгIайче а ловцаш. Грозне болхлой, болх соца а баь, улицашка арабаьлар. Городе хозар промыслашкареи заводашкареи гудокаша дIаьхдаь детта махьарч. Цу гудокаша дIахойтар болхлой митингаш йолалулга. Цу митингашка большевистски ораторша болхлой чIоагIа тIахьехар мехкдаьтта промыслай даьштен цар тийшача балха агентурайен дукхьал къовсам лоаттабе.

ХIаьта цу юкъе контрреволюционераша кердача промыслашка Беликовски участкерча мехкдаьтта вышкашта цIи техар, пролетариата мугIарашка кегар болла а уж вIаштIехьа ца хилийта а гIерташ. из революце кхоачашданза даргдоагIча керттерча дешаш тIара яккха а гIерташ. Из бар революцецара контрреволюце къовсам. Буржуазена лацар Iаьдал шийн карардалийта, цуна лацар къаьна эксплуататорски строй йохилга ,хIаьта цудухьа шийн низ мел кхоачар деш революце дукхьале а йора цо.

Тийрка йистеи Сунжеи цо хьал а хьедеш казакаштеи лоамаи нахаи юкъе довнаш хилар. Контрреволюце къамашта юкъе моастагIал дехкар. Къилбаседа Кавказе революци дегIаухилга «бекъе а бекъаш, довл деяхача политикаца юхасоце а гIерташ.

Тийрка йистеи, къаьстта а г. Грозне большевикаша, йоккхий халонаш йоллашехь а, дуккхача наха юкъе кхетама болх бора. хIаьта дIахо а халкъий цIий Iенадар соцаделга къахьегамхошта юкъера къамий моастагIал дужаделга вIаштIехьа а даьлар цар. Из Iалашдуделар февральски революци хулча ханна Грозне болх беш низ бола большевистски группа хинналаь. хIаьта цунах 1917 шера апреле ше къаьстта йола организаци а хилар.

Из ха тIакхоачаш грозненски партийни организацена юкъе 800 член вар, царна гонахьа вIашагIкхийтта 20000 сагага кхоачаш вIаштIехьбаьна промышленни болхлой а болаш.

Укхазарча большевикаша хьинаре болх боаржабир дуккха а бола нах машар, ялат, лаьтта, къахьегам, паргIато бахьан къовсам лоаттабе вIаштIехьбаха.

Грозне болхлой инициативагIа вIашагIтехар болхлой депутатий Совет. цунах промыслай, заводий, фабрикий представительни орган а хулийташ. Кастта Совета кхы тIа а юкъебахар воински казакийи доакъой викалаш, хIаьта цунах болхлой, салтий, казакий депутатий Совет. аьнна, юха цIи а тиллар. Совета депутатийлла хержараштa юкъе бар большевикаш Н. А. Анисимов, И. Т. Фиолетов, Н. Ф. Носов, К. И. Тумбинский, М. В. Ворожаев, И. В. Малыгин, А. С. Погорелов, кхыбараш. Совета председателалла хержавар 1913 шера денз РСДРП(б) член хинна Н. А. Анисимов.

Болхлой, салтий, казакий депутатий Совето большевикий-депутатий инициативагIа чакхдаьхар къахьегамхой хьал тоадара, революци дIахо дегIакхувлара, дуккха а бола нах вIаштIехьбахарах дуккха а революционни гIулакхаш.

Цу ханна сатийна Iеш яцар контрреволюци а. Цо вIаштIехьдоах Петроградски ханна йола правительство санна а цунах тара а дола шийн политически Iаьдал. Масала, моттигерча базара-промышленни буржуазе вIашагIйолл кадет И. Стрижов керте а волаш хинна «Граждадски комитет». Кадетски парте членел совгIа, цу комитета юкъебахар паччахьа Iаьдала органаш меттахьа йита гIийрта монархисташ, анархисташ, эсераш, меньшевикаш.

«Граждански комитета» тIеххьа вIашагIъеллаяр Мутушев Ахьмад керта а волаш хинна нохчий къаман Совет. Нохчий Совет кулакех, купецех, бусалба тьна кертерчарех латтар. Цар цхьанна а тайпара хьалкхабацар къахьегача лоамаи наьха хьашташ, национализман эрсий а Кавказерча кхыча а халкъашцарча моастагIален дохьаж царна детта гIертар уж, цуцца къахьегама лоаман нах классови къовсамах тувлабе дагахьа.

Из ха тIакхоаччаш вIаштIехьъяьлар эпсара Губарева кулгалдеш хиннача казакий комитета юкъера кIайказакий контрреволюци а.

Иштта гIулакхаца, монархи тIера дIаяьккхача юхьанцарча деношка Нохч-ГIалгIайчене, берригача Россе гIолла а санна, ши Iаьдал эттар.

В. И. Ленина цу хьакъехьа яздаьд: «Вай революци, боккъала а башха шийн тайпара хилар да цо ши Iаьдал оттадар.

Сенах лаьт ши Iаьдал хилар? Из латт ханна йолча правительствана, буржуазе правительствана улув хIанзарчоа мела, хьахулаш йоагIаш яле а гIулакхага диллача шеко йоаццаш йолаш йола кхы правительство: болхлойи салтийи депутатий Советаш вIаштIехьъяьнна хиларах» (В. И. Ленин, Соч. 31 т., 145 оагI.).

Ши Iаьдал хилара классови маIан дар буржуазе диктатура леланьча ханна йолча буржуазни правительствана улув пролетариатеи ахархойи революционно-демократически диктатура лелаяь болхлой депутатий Советаш хьахилар. Цунах гучаьлар февральски революце чIоагIа а мела а оагIонаш, цун кIоаргга йола чура вIашдухьаленаш.

Болхлой депутатий Советаш, царна юкъе меньшевикаш-эсераш дуккхагIа хиннабале а, деррига къахьегама халкъа революционни Iаьдал дар. ХIаьта из Iаьдал цун дуккхача моастагIашка доха а дуданзар. В. И. Ленина шийн цIи хезача «Гаьнарча письмош» тIа царизмана дукхьаларча граждански тIема юкъе пролетарски, халкъа турпалла тамашаш гойта болхлой тIахьехар революце шоллагIча этапе шоаш котбалара кийчо яр дукхьа пролетарскии халкъа юкъарен вIаштIехьален тамашаш гойта.

ДIахо революци дегIа ме уха а пролетариата сакхетам лакх ме лу а болхлой депутатий Советаш, цар даькъе Грозненски Совет а большевистски хулар.

Николай Андреевич Анисимов керте лаьттача Грозненски большевистски организаце деррига низаш тIадерзадаьдар соглашательски кагибуржуазни партей влияннена кIалхара къахьегамхой мукъабахара, уж дуккхача къахьегамхоех дIахоадаяра, Совете большевикаш дуккхагIа хилийтара, большевикий парте VII (Апрельски) Ерригроссийски конференцен VI съезден решенеш кхоачашъяра.

Грозне большевикий боккхача организационни а пропагандистски а балхах дика беркаташ дийлар. Масала, 1917 шера июль бутт тIакхоачаш март беттарчул кхозза гаргга дуккхагIа хилар партийни организацена юкъербараш, промыслашка, заводашка, тIема доакъошка партийни ячейкаши группаши чIоагIъелар, хIаьта иштта керда ячейкаш хьа а хилар.

ДIахо большевикий инициативагIа тIахьожам оттабир продукташ хьаяран дIа-са нийсъяран; кхыметтел къаьст-къаьстача предприятешта конфискаши а йир. Масала, «Плотник» яхача фабрика болхлоша цу предприятена конфискаци елга оттадир, хIаьта цунах артель а яь. из болхлошка дIаялдарах Совето решени елга Iалаш а дир. ХIаьта машиннаькъа фатагена заводе болхлоша чурча распорядка комитет вIашагIъеллар, Цу болхлой комитето беррига завода боахама болх бора, завода болхлошта эшараш Iалаш а деш.

Большевистски агитаце влияннегIа революционни хулар салтий а ахархой а. Масала, Грозне лаьттача 21-ча запасной гIашлой полко империалистически тIема фронте яха тиганзар, тIаккха цунна расформировани а йир.

Станицашкеи юрташкеи каст-кастагIа хила яьлар помещикаштеи кулакаштеи дукхьал ю лаьтта бахьанера аграрни выступленеш. Шоай лоIамагIа лаьтташ дIалувша гIийрта моттигаш а хилар. Масала, ГIотIарча ахархоша 1917 шера аьхки хоаттам а боацаш къаьст-къаьстача наьха доалахьа лаьтташ оахар, цар хьунаш тедар. Из бахьан долаш доккхий довнаш хилар ахархоштеи правительственни бIуннеи юкъе.

Большевикаш, къовсам лоаттабара дола хьалаш аьттув боацаш доллашехь а, массе а хана дуккхача болхлошца, салташца, ахархошца хулар, буржуазена, помещикашта, цар гIоначашта эсерашта, меньшевикашта дукхьал цар лоаттабеча къовсама керте а уттташ. Большевикаша сийленца кхоачашдир буржуазно-демократически революцех дIахо социалистически революци хилийтара доккха исторически маIанера декхар.

Деррига Iаьдал дизза пролетариатага дала дезаш а денна а болча Сийлахь-боккхача Октябрага болача новкъара лоархIамегIа йола исторически этап хилар 1917 шерарча февральски буржуазно-демократически революцех.

Котало а йоаккхаш Октябрьски переворот чакхъяьнначул тIехьагIа Коммунистически парте Iалъмате доккха хIама хьадара болх боаржабир дуккха а болча наха юкъе. социализм, коммунизм бахьан къовсам лоаттабара къахьегамхой Ленински байракха кIал кхотабир.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце дуккха а бола къахьегамхой хьинаре берзабир, ка маьхала а ювлаш уж керда общество хьалъяра юкъе а увзаш.

Iалъмате боккха ба советски халкъо чакхбаьккха никъ. Iалъмате доккха да цунна карагIдаьннар. Цо даим хьоккам-тергба тIехьа тIайоагIача ноахалашта, паргIато бахьан къовсам лоаттабелга лаьрхIача берригнешта. Октябрьски революце Iалъмате боккха хувцам баьб ерригача адамлен вахаре, цо хьаоттаяьй дерригдунен исторе керда зама. капитализм йохарен коммунизм чIоагIъяларен зама. Сийлахь-боккхача Октябра коталон байракх лаьттан букъа тIарча миллионаш болча наьха машар, демократи, паргIато, социализм бахьанерча къовсаме сийрда-сийлахьара байракх я.

Л. АЛЛАХВЕРДЯН,
исторически Iилмай кандидат,
Мехкдаьтта института доцент.

ЛЕНИНГРАД. «Аврора» яха телевизор — Козицке цIерагIча завода юбилейни 1967 шерара продукци. Из телевизионни приемник цул хьалхагIа ираьнна хиннача моззамо йолча «Сигнал-2М» яхачунца нийсйича цхьадолча хIамашта гIойленагIа я. Цун экран йоккхагIа я, схемана юкъейихьай массехк конструктивни эргало, хIаьта цул совнагIа хьаяр хоза а да цун.

Сурта тIа: аьттехьа — комсомолка Щелкунова Людмила. Из — Козицке цIерагIча завода телевизорий цеха дикагIа болча монтажницех цаI, 10-ча бригада комсорг. Аьрдехьа — «Аврора» яха керда телевизор.

М. Блохина сурт.
ТАСС фотохроника.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ЖЕНА ЛАЗАРАШ ЦА ХИЛИЙТАРА

Жа леладелга интенсивно дегIакхувлара чIоагrIа къовсам лоаттабе беза жена керча хулача нIаний лазаращца.

Лазар хьоадеча хIара личинкана дукхьала яккха еза хержаIаткъаш йола антигельминтик. Жа дажа ухача хана гельминташта дукхьала 6—8-за обработка е езаш хул хIара устагIанна. Теркалде доагIа, алхха цхьан устагIан кер чу—шоргашка массехк тайпа гельминташ хилар. Цо дикка халача хьала тIа оттаду гельминтозашта дукхьалара мероприятеш чакхйоахилга, хIана аьлча, лаханза яргйоацаш хул цхьан ханна дуккхача кхерамерча гельминташта, къаьстта а узелкови эзофагостомоз яхар санна дола лазар хьедергашта дукхьала къовсам лоаттабара эшача препаратий смесь. Жа цамогаш хиларо доккха экономически зе лу уж хьалкхедеча боахамашта даь ца Iеш, дукх чакхдоахача промышленноста а, хIана аьлча лазар кхийттача устагIан чура че брак ю, хIаьта маршаш деча хана пайда эца йиш йолаш а яц, иштта брак ю цу устагIан кер чура мукх а.

1964 шераьлца планах къовсам лоаттабаьбац жена хулча узелкови лазарца.

СССР юрта боахама министерства ветеринарни управлене 1963 шера 25-ча сентябре арабаьккха хьехам практически дарбанна лаьрхIа производственни опыта хьисапе юкъе яьккхар селефенотиазино цIаста-купоросови смесь. Из смесь ветеринарни болхлоша кийчъеш я. Смеса бIаь дакъа цIаста купороса цхьан дьакъах, фенотиазина 10 даькъах, кагий аьтача туха 89 даькъах латт. Дуккхача ханна лаьрхIа кийчъяь смесь къайла латтача отарашка уллаю, тIаккха цигара жа Iулаш долча дIакхухь. ТIатков а боацаш йолча малх тIалаттача моттигашка уллае вIалла а мегаргьяц смесь. Цу хана из сихха Iаьржъяла йолалу, фенотиазинах боала пайда эшалу, дарба кIезигагIа хул. Аьшка хIамашка лоаттае мегаргьяц смесь, цу чу цIасти аьшки вIашагIа а кхийтта дохьаш Iеттаде а из йиаьча жена дарглоаца лазар кхета а тарлу. Боккхача устагIанна луш бола смеса боарам — 10 грамм, хIаьта шу дизанза долча Iоахарашта — 5—8 грамм.

Деннеи бийсанни лаьрхIа цхьан Iула бола смеса боарам дийнахьа 4—5 решетака чу йохк. Ах боарам Iуйриинеи ах боарам сайриинеи. Цу тайпара нийсйича дикагIа юъ из жево. ГIуйрийна жа дажа дIалаьхкачул тIехьагIа решетакашка юхейиса смесь хьагул а йийя тIера къайлача яьшкашка дIаоттаю. Цхьадолча боахамашка ногIараш дола яьшкаш лелаю маьлха эIанарашка из толха ца йитар, михага дIа ца яхьийтар, йоачашка йоша ца йитар дукхьа. Яьшкай ногIараш хьалделл Iуреи сареи жега из юийтача хана.

ЛоархIамегIарча хьалех цаI да багашкара тухий кхылола тайпаш дIадахар: мотт хьекха туха кхера, оатадена кIай тух, брикеташ. и. кх. дI. Деннеи бийсанни дарбанна хьувкхача смесанарча тухо кхоачамбе беза устагIанна.

Из смесь хьувкхарах зе даьнна моттиг кораьяц. Фенотиазинови смесь тела йолае еза апрель бетта денз, хIаьта декабрь бетта соцае еза. Апрель бетта из хьокха йолаяле жена кер чу йиса гельминташ дIаяхар дукхьа дерригача жена фенотиазинаца дегельминтизировани ю дийна долаш эзача цхьан килограммана 0,5 грамм а йолаш.

Химиопрофилактика методаца гельминтозашта дукхьала лоаттабу къовсам цу тайпара алхха ветеринарни болх хинна Iац, хIана аьлча из чакхбахар дезаш ба специалисташ хинна ца Iеш, боахамий кулгалхой а.

Ювца езаргья промышленни наькъаца кийчъеш йола солефанотиазинови брикеташ. Брикеташ атта я лаьттанца йоаца цхьайола микроэлементаш царна юкъеяхийта йиш хиларах. ДIаоттаяь лоаттаеш аттагIа а профилактически гIулакхашта лаьрхIа а я уж. Вайцига жена стронгилятозаш хиннача хана гельминтозашта дукхьалъяха пайдана хиннаяц уж.

КПСС обкома бюроси Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои Нохч-ГIалгIай АССР-е гельминтозашца лоаттабу къовсам тоабарах лаьца къаьстта яьча решене тIа районий партийни паччахьалкхени органийи боахамийи кулглахошта а специалисташта тIалиллад химиопрофилактика елга а тIехьа гельминтозашта дукхьалара ерригa мероприятеш чакхйоахилга. ХIаьта цо йиш хилийтар шьрача аренашкарча боахамашка фенотиазиновани смесаца жена тух хьувкхилга лоаццача хана вIаштIехьдаккха. Дуккхача боахамашка кулгашца кийчйора из смесь цIаста купоросахи фенотиазинахи эдаь кагий аьгга тух шийнна хьакъоастаяьча помещене белаца кега а деш.

Белгалдаккха доагIа, из способ цхьадола кхоачамбоацараш доахкаш хилар, белгала аьлча: смесь хулийташ йола компоненташ леоттIа вIашагIъийнайий хьажа ,хала да; шоллагIа-дале, смесь кийчъеш болча наьха ерзана йолча моттигашка цIека кIомаргаш доах тIабужача цуи демо.

Цхьадолча боахамашка («Терский» совхозе, «Червленский» колхозе, кхычахьа) эргаьккха тоаяьй смесь кийчъяра метод. Цу гIулакха пайда ийцар бетон кегаергех. Кхесташ латтача бетон кегаерга чу кIезиг-кIезига Iочухьерц хьалххагIе а эза кийчдаьча доакъоех йола цIаста купорос, фенотиазин, кагий аьта тух. Бетон кегаерга чу цу тайпара дика вIашагIа а эеш центральни усадьбе кийчъяь смесь фермашка дIакхухь. Гемонхоз яха лазар хиннача хана из смесь гельминтозана дика дукхьала йоалаш хилар гучадаьннад 1964 шера.

Шелковской производственни управлене «Коминтерн» яхача колхозе жена гемонхоз яха лазар кхийтта моттигаш гучаьлнай. Цигарча ветеринарни болхлоша лаьрхIад, инструкце тIа аьннача тайпара, хIара устагIанна шийн-шийна фенотиазин телара наькъаца жена дарбаде. Цхьабакъда, управлене керттерча ветеринарни лора А. И. Королева еннача предложенех шоаш кийчъяь фенотиазинеи, цIаста купоросеи, тухеи смесь тела болабелар. Лазар цу хана денз сецар кхы дIахо гуча а даланзар. Ветеринарни отдела официальни даннеех 1964 шера гемонхоз яха лазар хинна 2838 устагIа бар, хIаьта 1965 шера — 374 устагIа.

Белгалдаккха доагIа, солефенотиазинови смесь хан-ханнахьа ца тийначa Iулашка, масала, «Терский» совхоза воккхагIа волча жа Iун Магомадов Эдила, Алиев Iаьлий Iулана, гемонхоз яха лазар кхийтта хилар. ХIаьта цу участкера жена хан-ханнахьа дарбан смесь тийнача дисциплина йолаш болча дикача жа Iуний — Ханукаевен кхычари Iулашка гемонхоз гучадаьннадац.

Дарба хиннадий хар дукхьа доальча жена даьча тохкамий результаташа хьахьокх, гемонхоз меттел, пехкашта хулача нIанаша-диктиокаулезаша хьоалаь узелкови лазар а дужалаь хилар. Дарбан смеса дукхьалъотташ хилар диткъача шоргашкара вела Iаний монаезеш. Ветеринарни специалисташа из теркалде а апрельмай бетташке а денз, кхы ха йоа а ца еш, цIаста купороса I процент йола раствор жена мелае йолае а еза.

Шоашкара хьаIомаяь солефенотиазинови смесь телача хана кулгашца лоадама къахьега дезац; цудухьа а кхыча дарбаел гIойленагIа я из. ЦIаста купоросаца кийчъяь солефенотиазинови смесь — из нIанашта дукхьаларча дарбан препараташ хиина ца Iеш, цу цхьан ханна организмана эша микроэлемент луш йола лоархIамера фактор а я. Цу смеса юкъе я тха дукхагIеи дикагIеи тIадоалийташ йола сера (фенотиазин); цу смесо, шийца цIаста купорос хилар бахьан долаш, цIийцара гемоглобин дукхагIа хулийт, цудухьа йиаь хIама дегIах дикагIа а латт; юххера а, цу смеса юкъедахийтад жена хIара денна чIоагIа эшаш дола тух.

ХьалххагIе а даьча экономически лоархIамаша хьахьекхад, химиопрофилактически метод юкъейоалаяр бахьан долаш, из болх чакхбаьккхача производственни управленешка гIолла лаьрхIача, тха дукхагIе даккхара, Iоахарий дукхагIа хилара, жа кIезигагIа довра цу даькъе гельминтозех а кIезигагIа довра чотах хьатIаена ахчан доход 469,2 эзар сом хилар, антигельминтини смесаш жена теларца дувзаденна дIадахийта ахча 33,2 эзар сом мара ца хиннача.

Лакхе дийцачо торо хулийт цIаста купорос а эяь кийчъяь солефенотиазинови смесь узелкови эзофагостомоз, гемонхоз, нематодироз, кхыдараш санна долча жена кер чу—шоргашка хулча кхерамерча гельминтозаща а хIаьта иштта пехкашка хулча гельминтозаца — диктиокаулезаца а лоаттабеча къовсаме дика профилактически средство лархIа.

Уж препараташ Iалашъярца дувзаденна дIадодар шу далалехьа шолхонца юхаметтаотт.

Масала, «Коминтерн» яхача колхозе шера керте солефенотиазинови смесь ца телаш кхаьба жа дийна долаш эзача дулха эггара эсалагIа а тха кIезигагIа доалаш а дар, белгала аьлча; юкъера лаьрхIача цу Iулацара устагIа дийна болаш эзача 1 килограмми 410 грамми эшашагIа хул, из смесь хан-ханнахьа тийнача Iулацарча устагIанчул. ХIара жийна тIера хьа ца доалаш дисад 1 килограмми 200 грамми тха, хIаьта Iаьхара тIера — 800 грамм.

Н. ГРИГОРЬЕВ,
ветеринарни Iилмай кандидат.

КХАШКАРЧА БАЛХАШТА—КИЙЧО

Юртбоахама техника, инвентарь кийчъярга хьежжа мара чакхдаха йиш яц бIаьстан кхашкара балхаш, цунца дувзаденна да укх юбилейни шера Октябра сийна тIайица декхараш кхоачашделга а. Из дика кхета а деш бIаьстан кхашкарча балхашта кийчо еш ба тха района дукхавIча боахамий механизатораш, ремонтникаш. Иштта, «Красноармейский» яхача совхозе гуйрани Iанеи замалахьа тоае езаш хиннараш 34 трактор мара йоацача 38 трактор тоаяьй. «Гехинский» яхача совхозо планал цхьа трактор дукхагIа тоаяьй. Дукха тIехьаюсаш яц планах тоае езараш 46 йолча хIанале 45 тоаль яьнна «Горец» яха совхоз. ши трактор тоаяь яьлча план кхоачашъю Мичурина цIерагIча совхозо.

Бежалданза заргдац, района механизатораша деррига низаш тIадерзадаь къахьеге а ремонтни балхаш цхьацщанахьа тIехьадувлилга, хIана аьлча кхоачам хиллал запчастеш яц боахамий доалахьа, къаьстта «ДТ-75», «МТЗ-50» яхача тракторашта. Дале а, цхьан боахаме ца эшаш кхыча боахама хиланза яргйоаца запчастеш дIа-юха а телаш, кIезига а пайдане йола оатхалаш юхаметта а уттаеш хьинаре къахьегарца ремонтни балхаш дIахо деш ба района механизатораш.

Дика чакхдоахаш латт района боахамашка юртбоахама инвентара ремонт яра балхаш: культиватораштa ремонт яра план 112 процент, тракторни селкашта ремонт яра — 118 процент кхоачашъяьй. ДIадолалаьл юртбоахама агрегаташ вIашагIйохкара балхаш а.

Ремонт яь яьннача юртбоахама инвентара тIахьожам лоаттабу боахамий специалисташа. ХIана района боахамий механизатораш, ремонтникаш эггара хьалха бIаьстан - кхашкарча балхашта хиланза яргйоаца инвентарь тоаяь баьннаб. хIаьта тоаяь йоалаш латт техника а, бакъда, цох кхоачам а баь сатийна хила йиш яц. БIаьстан - кхашкарча балхашта иштта кийчъе еза юртбоахама машинаш: ялата комбайнаш, силоса комбайнаш, йол хьокха техника, хIана аьлча хIанз кхы а кIезига - дукха ха йисай бIаьстан юхьера балхаш дIадоладе.

Боккха теркам тIабахийта беза боахамий специалисташа юртбоахама техника лораяра а. Цу гIулакхя йоккха опыт йолча «Красноармейский» яхача совхозе механизаторашкара хьокхам эца мегаргба района кхыча боахамаша. Укх совхоза центральни усадьбе дIаоттаяь латтача ялата комбайнашта доаггIача тайпара гIулакх ду. Геттара дика лелаю ремонт яь яьнна техника, инвентарь укх совхоза массайолча тракторно - полеводчески бригадашка. Еррига юртбоахама машинаш, инвентарь лаьтта хьекха, чархашта кIала уж лаьтта Iокхоачаргйоацаш хIамаш а ехка нийсъяь дIаоттаяьй.

Юбилейни шерарча бIаьсти керда толамаш даха кийчлуш ба механизатораш.

М. АРСИМИРЗУЕВ,
Урус - Мартана юртбоахама производственни управлене керттера инженер.

Доазол дехьара

«Акахата» яхача газето жоп лу пекински радиона

ТОКИО, 16 март (ТАСС). «Акахата» яхача газето селхан хьакхайкадир Японена лаьрхӀа пекински радиос еча передача тӀа геттара харцахьа а даьккха дувцар дукха ха йоацаш Японе дешаш болча студенташа китайцашеи японо-китайски доттагӀала обществана юкъера дӀабаьннача, китайски оагӀув хьаллоацарашеи цу общества штаб-квартирана дукхьала барт вӀашагӀа а белла хулигански гӀулакхаш леладаьча моттигех.

«Акахато» язду, Китая официальни организацешеи информаце органашеи пекински радиос еча передачашка КПЯ-х хабараш дийцад, Японера студенташ-китайцашеи японо-китайски обществера байдда дӀабахарий группеи мога а еш.

КПК кулгалхоша хьакхайкаду, йоах иштта «Акахата» яхача газета статья тӀа, бокъонца йола марксистско-ленински партеш ревизионистекичарех хьакъоастаяра йолча керттерча белгалонех да «Мао Цзэ-дуна идеяш хӀанзарча марксизма-ленинизма бухь «хилара е ца хилара мукъарло дар».

МоллагӀча цхьан парте кулгалхочоа хетарий позици кхыча мехка партена качйолла гӀертилга вежарашха йолча партешта юкъерча гӀулакхий боарамаш телхаде гӀертача шовинизмаи барт эгӀабареи великодержавни позици гуччахьа хьахьувкхилга мара кхы хӀама мичад. Японо-китайски доттагӀала общества штаб-квартирана хӀанз атакаш еш йолча моттигашна шӀаьккха а геттара дика тешал ду цуна.

Японо-китайски доттагӀала обществна, йоах «Акахато», ший печатни органа тӀа «лакха лоам беш вийнавац китайски председатель Мао Цзэ-дун, тӀехдаьккха доккхал даьлац «сийлахь йоккхача пролетарски культурни революцехи» хунвайбинехи. Цудухьа доацал-теш, хетт газето, «председателах Маох меттӀаьлеш дувц, культурни революцехи» хунвэйбинехи гӀерт» яхаш из ювцилга?

Цу тайпара великодержавни юкъегӀертар, йоах статья чакхйоаллача, цхьаккха гӀулакха долаш дац е марксизмаца-ленинизмаца, е пролетаркси интернационализмаца а.

НОВООРЛЕАНСКИ СУДА ЗАСЕДАНЕ

НОВЫЙ ОРЛЕАН, 16 март. ТАСС-а корреспонденташа С. Лосевеи Г. Фримзнеи хоам бу:

Клей Шоу дош самардийнахьа хиннача Новоорлеански суда заседане дӀахо дувцаро бакъдир президент Дж. Кеннеди ве вӀашагӀбелла барт хинна хиларах йола окружной прокурора верси хӀанз укх сахьата алхха цхьан теша — страховой агента Перри Руссо лоткъамгара хьайоагӀаш хилар. Из дош дувцача хана гучадала дезаш да, баьча барта юкъе дакъа лоацаш хиларах судага гӀолла К. Шоу бехктокхаме оазал бахьанаш долаш ва е доацаш ва Гаррисон.

Руссос хьакхайкадаьд, Клей Шоу а Клем Бертран а — из цхьа саг хилар. Дэвид Ферре новоорлеански квартире 1963 шера сентябре вӀашагӀкхийттача хана из, Руссо, тӀа а волаш Освальда, Бертрана, Ферре йийцай Кеннеди вера планаш.

Руссос йоахар, из сентябрера «хьоашал» тоссадалале хьалхагӀа Бертран бӀаргавайнавар шийна Новый Орлеане президента Кеннеде къамаьл деча хана. Тешо яхачох, цун Бертрана бӀарг тӀааттар, из президентага а ца хьежаш, гулбеннача нахага хьежаш хиларах. Сена, аьлар дӀахо Руссос, кхыметтел дага а дехар къайлагӀча американски служба агент хургва е саг аьнна.

«Барт баьраш» сентябре вӀашагӀкхетарах лаьца Гаррисона шийга даьча хаттарашта Руссос жоп делар, цунна юкъе дакъа лоацаш хинарашшоайла вӀашкагӀерташ бар аьнна. Дов даьчул тӀехьагӀа мишта а мича даха а кӀалхардаргда вай яха дош дар цар къийсар. ХӀаьта дов деча дийнахьа, Ферре еннача предложенех, наха бӀаргагучча хила безаш бар уж, шоаех цхьаккха дега буам ца байтар дукхьа.

Ше лоткъам беш, Руссос дӀахо йоахар, Ферре квартире эггара хьалха шийна Освальд бӀаргавайначa хана, чаккхами оптически Ӏоалшуви, долча топа нахашк хьокхаш воаллар из.

Цу ханна прокурора Гаррисона хьаяьстар ший помощникаша хьачубенача каьхата бетта чу яьлла, чаккхами оптически Ӏоалшуви дола топ, из Руссона дӀахьалхашка а йихьа, цо хаьттар цунга, 1963 шера сентябре Освальда бе йоаллаш хьона бӀаргалйначоа тара йий ер топ? аьнна. Тешо, из бакъдеш жоп а денна, белгалдаьккхар, бакъдар аьлча, Освальда топа тӀа даьгӀа Ӏоалшув аӀамагӀа дар, аьнна.

ИНДИРА ГАНДЕ КЪАМАЬЛ

ДЕЛИ, 16 март. (ТАСС). ХӀара бетт-бетта хула радио чу гӀолла — дукха ха йоацаш берригача мехка юкъара хоржамаш чакхдаьнначул тӀехьагӀа эггара хьалхара — традиционни кхайкарал ду къамаьл деча хана Инде премьер-министра Индира Ганде хьакхайкадир «штатий правительствай, цу даькъе Индийски къаман конгресс яха парти дакъа йоацаш вӀашагӀъехкача правительствай а, ерригa конструктивни мероприятеш центральни правительства йизза хьаллоацаш хилар а центральни правительство штатий ерригача правительствашца цхьана айхха гӀулакхаш леладе дага хилар а». «Вай барт вӀашагӀа ца кхеташ дола дешаш миччa тайпара дале а, вай хьашташ цхьатара доагӀа — из вай халкъа аьттув хилар да», — белгалдаьккхар цо. Вай массане а лерхӀар цаӀ да, аьлар дӀахо премьер-министра, — «керда, тоалуш латта, бӀаргча цаӀ йола Инди хьалъелга». Инде кердача правительствана хьалхашка латтача декхарех ше дувцаш, Индира Ганде аьлар, хӀанзалца шоаш хиннараш дус уж — из ба хӀара денна къела, энжела, лазараш та, бокъонаш цхьатара ца хилара, нийсхо ца хилара дукхьала лоаттабу къовсам. Мехкара продовольственни хьалаш ше дувцаш, премьер-министра белгалдаьккхар, укх шера уж «къаьстта хала» хургхилар, цо тӀахьийхар юрта боахамеи промышленностеи производство алсамъяккхара.

НАЬХА НОВКЪОСТ

Дешархо Дахаев Айнди харцахьа лелилга, къоалаш деш волга, школе занятешка наггахьа мара ца ухилга дукхаза хезалар Грозненски района Горячеводскерча участкови уполномоченнена Ибрагимов Алама. Цкъа Горячеводскерча школе ший гӀулакха ваха хилар из.

— Дика болх ба хьо вена, — аьлар школа директора, — хьоца къамаьл да са.

Аз ладувгӀ хьога, — жоп делар Ибрагимова, — дувцал.

— Цу Дахаев Айнде йиш йохаьй са. — дувца волавелар школа директор. — Къоалаш дарахи зуламе гӀулакхаш леладарахи кхы дӀахо школе вита йиш а ца хинна эккхаваьв оаха из. ХӀанз тха кхыбола дешархой а цунах дӀа а кхийтта харцахьа лела баьннаб. Из бакъахьарча новкъа вакха гӀерташ оаха ца деш хӀама дисалац. Цхьаккха дича а хӀама хинвалац тха. Хьо хьожавалар цунга.

Хьехархоша яхачунга дикка ла а дийгӀа, кӀаьнк нийсача новкъа ваккханза варгвац аьнна из ше волча гӀавеха соцадир Алама.

ШоллагӀча дийнахьа Ӏуйрийна кӀаьнк ше волча тӀа а вийха цунца къамаьл де волавелар Ибрагимов.

— ДӀахо фу де уйла йолаш ва хьо Айнди. — хаттар дир милице болхлочо. БӀарг хьа ца локхаш лаьтта Ӏохьежаш, ше леладаьча зуламе гӀулакхех лаьца дувцачунга ладувгӀаш, йист ца хулаш латтар кӀаьнк.

Хьалха а цунца дукха къамаьлаш даь из бакъахьарча новкъа ваккха гӀийртараш а бар кабинете. Хьалеча къамаьлах уж къонахий шийна дикадар хилча довш болга кхетадора Айнде. Царех чӀоаггӀа аьхь хетар цунна. ХӀана аьлча хьалха а царна хьалхашка массехказа денна дош кхоачашдаьлац цо. ХӀанз царна хьалхашка ше бехке волга кхетадора. ХӀаьта берий исправительни колонне ше дӀавала уж кийчбенналга а ховш вар из. Цхьабакъда цу гӀулакха раьза вацар.

— Хьога ма дуй со, юха жоп хӀана лац Ӏа, — сацапар милице старшина, — кхы дерг дий Ӏа къоал?

— Дерглац, — халла юха йист хилар кӀаьнк.

— Теша йиш йий Ӏа аьнначох?

— Кхы дӀахо харцахьа ца лела аз дош ду шоана.

— Школера дӀа ма ваьккхавий хьо. ДӀахо фу де лата ва хьо?

— Балха гӀоргвар со...

— Балха ях Ӏа, — велакъежар старшина, — из-м сона а хетар бакъахьа. Балха а лаларгва хьо харцахьа.

— Хьажалаш, деррига аз дугаш! Балха отта новкъостал де сона, — дехар дир кӀаьнка. Айнде даь къамаьл бакъхийтар Ибрагимова. Цулухьа хьох теш со аьнна цунна балха ваха моттиг лаха дош делар Ибрагимова.

Горячеводскерча лесхоза болхлоша массайолча хана гӀадбахе тӀаацар Ибрагимов. ХӀанза веча а моаршал хаьтта белабенна тӀаийнар из.

— Фуд керда, — хаьттар директора, — гӀулакх долаш венавий хьо?

— ЛоархӀаме гӀулакх да аз денар, — жоп делар старшинас. — Саг вовш латт, бакъахьарча наькъа тӀа вакха веза из! Из балха дӀаэцар дех аз шугара. Лесхозе цхьабола, болхлой раьза хиланзар цу гӀулакха.

— Айда юкъе лела йовсараш езац тхона. Кхы берий беш а яц тхо долча, цӀенхаштта болх ба, — раьза воацаш аьлар бригадира.

КӀаьнк школера аракхесса хьехархой эгӀазлонца бувца болабелар болхлой. КӀаьнках дог лаваш бале-м бита Ӏа сога аьнна хийтар Ибрагимова. Боккхача сатемца ладийгӀар цо кӀаьнк дӀаэца а дӀа ца эца а уйла йолча болхлоша дувцачунга. Цар камаьлаш йистедаьлча, — укхаза чара болх бе моттиг яц кӀаьнка, мичагӀоргва из — аьлар цо.

КӀаьнк балха дӀаэцара коллектив халла раьза йир Ибрагимова. ХӀаьта Айнди а геттара раьза хилар балха моттига.

ХӀанз Ибрагимов шийх кхийтача, хьоаставале хоатт кӀаьнка Дахаевга, — могаш вий хьо?

— Баркал хьона, са кӀаьнк, — юха жоп лу старшинас, — тӀаккха хьа гӀулакхаш мишта, раьза вий хьо хьай балха?

— Дика ба са болх, болхлой а дика ба сона яхаш дувца волалу кӀаьнк.

Айндена санна дукха кхыча «халача» берашта а новкъостал даьд Ибрагимова. Цудухьа хӀанз цар эгара дукхагӀа веза саг ва из.

Йоккха я старшинас Ибрагимова доал ду участок. Йоккха кхо юрт я из хьажа, кхача везаш массанахьа общественни порядок лораяра ха оттале дезаш.

Зуламерча гӀулакхашца лерттӀа къовсам лоаттабара активистий новкъостал эшалга, бахача нахаца айхха бувзам лоаттабе безалга дика теркал ду старшинас. Цудухьа юрташка цхьа хатар ма мийкхинге бахача наьха новкъосталах пайда эц цо.

Цкъа Ӏай дар из. Горячеводскерча юкъерча школа хьехархой Ӏуйрийна классашка дӀачубаьлча цеп-ама баьлар: физика, химе, биологе кабинеташка хинна прибораш, макеташ, кхыйола наглядни агитане пособеш йоацаш яр. Къу лаха везаш вар. Къу хьалаха а йина хӀамаш школе юхакхачийта а дош делар старшинас.

Школе даьча къоалах лаьца бахача нахаца къамаьлаш де волавелар старшина. Денн-денна саббарах яйна хӀамаш лехар Ибрагимова. Юххьанце а уж хӀамаш дешархоша яхьарах сакхувш вар из. ХӀаьта дукхача бахача нахапа къамаьл дича из иштта хиларах тийшар из. Юрта бахача наха во ва яхаш вувцаш вар кхелета Булатхаев Мамед. Ший хаянара долча берашпа зуламе гӀулакхаш леладора цо. Булатхаев ше волча кабинете тӀаийхар уполномоченне. — Дувцал «турпал», мича йихьай оаш микроскоп, — лоткъам эца волавелар старшина.

Хала оамал йолаш ма волга а цо дарий де тугаргдоацилга а ховра Ибрагимова. Цхьабакъда, цунга дарий даьтта цар леладаьча гӀулакхий цхьайола къайленаш ховра старшинайна.

— Хьаала, кхы мала вар хьоца? — юха ца соцаш хаттараш телар уполномоченне. ВӀалла шийга деш дола къамаьл хьа ца хозаш санна латтар кӀаьнк.

— Йист хилац хьо? Мегаьд, хӀаьта ладувгӀала хьа новкъоста ялечунга. ТӀаккха мара дари де тиганзар кӀаьнка. Къоал даьча берий дай административни порядках бехктокхаме а эза, яйна школа хӀамаш юхаерзайир уполномоченне. Цул тӀехьа кхы зуламе гӀулакхаш ца лелалеш ехар Булатхаев керте лаьтта кхелатача берий группа а.

Общественни порядок лораеча дика новкъостал ду уполномоченнена клуба заведующе Курбанов Усмана, бувзама отделене начальника Чумаков Ивана, Межиев Ризвана, Ахмадов Зияудина кхыбараша. Цул совгӀа цунна дика новкъостал ду халкъа дружинникаша. ХӀара юрта цхьацца я уж. Виноградное яхача юртара яр 23 сагах латт, Толстов-Юртара яр 25 сагах, Горячеводскера яр 20 сагах.

Шийн болх лерттӀа вӀаштӀехьбаьккха лелабарах Грозненски района милице отделене «ДикагӀа волча участкови уполномоченна» яха вымпел еннай Ибрагимовна. Иштта хьинаре болх барах «За трудовое отличие» яха медаль а еннай участкови уполномоченна.

В. ЮХНЕНКО.

ЭКСПЕРИМЕНТ ДӀАХО ЙОЛАЯЬЙ

КӀайча форда тӀарча шан агӀартӀех юха а Ӏилмахой лаборатори хилар. Новохацкий Генриха лехкаш йолча вертолето Ӏойоссайир «Торос-2» яха экспедици.

Цунна — начальник биологически Ӏилмай кандидат Попов Лев, инженер Кривцов Юрий, Ӏилман ши болхлокхо лаборанти.

Экспедице лаьрхӀар — естественни хьалашка гренландски тюлень дӀахо Ӏомаелга. Белгтала аьлча тюленашкеи белькашкеи уха оазаш дӀаязъергъя тюлений «оазий» лакхал меллай хар духьа. Тюлений Ӏул леладе Ӏомалургва саг.

Ӏилмахой Ӏобессача кӀалхарча шан сомал 40 сантиметрал кӀеззига совгӀа да. Даим «хьекхаш латта мух бархӀ баллага дӀакхоач.

Экспедице балхо новкъостал дергда укх тӀеххьарча шерашка чӀоаггӀа нийлхденна гренландски тюлена — дунен халкъашта юкъерча бекхий аукцйонашта хьашт волча хьаьша Ӏулаш.

Бирса ба кӀай форд. Ӏуйрийна бӀаргча бар лагера гонахьара ша. хӀаьта делкъийга кхоачача хана йоккха йоацача шан чӀегилга тӀа дисар экспедице палаткаш.

СУРТА ТӀА: тюлена кӀориг.

А. Овчинникова сурт
ТАСС фотохроника.

КОЛХОЗНИ КИНОЛЕКТОРИЙ

Сунженски районерча «Победа» яхача колхоза клуб. Нагахьа санна сарахьа укхазара хозаш безамерча ашарий, иллей оазаш хуле тӀаккха колхозхошта хов колхозни кинолекторе ладувгӀарий агӀанна заняти йолга.

Тха районе духхьашха колхозни кинолекторий йиллаяр 1957 шера. Цу хана денз кинолекторе состав дикка меттахьа йолаш хьайоагӀа. Царех нонагӀбараш — уж колхозхой, ха яханах, къахьегама ветеранаш ба. ХӀаьта хӀанз вӀаштта шоллагӀа шу да царна юкъе 15 коммунист вола а. Уж ба пенсионераш, тӀема а къахьегама а инвалидаш.

Колхозхошта юххьанцехьа а дукха езаеннеи цар мукӀарал даьи дӀаяханзар кинолектори. Цудухьа планаш увттаеча хана ладувгӀарашта ловрий а цар дӀалехарий а терко е даьлар тхо, лекцеш ешара «Знание» яхача общества районни отделене дикагӀа дола низаш юкъеувза, КПСС обкома, райкома, республикански «Знание» яхача общества квалифицированни лектораш бехаш кхувла даьлар, парте политика лоархӀамегӀа дола дешаш, вай мехка практически коммунизм хьалъяра дешаш, СССР арахьарча политика а дунен халкъашта юкъерча проблемай а дешаш доашха а доашхаш, тематика эрг-эргагӀа хилийта даьлар.

Боккха теркам тӀаухийт кхувш йоагӀа тӀехье кхетамца кхеяра темашта. Кинолекторе ладувгӀарашта укх темаех йола лекцеш йийшай: «Берашта оамалаш Ӏомаяр», «Да — бераш кхетамца кхедер», «Эхьахи эздлахи», «Бераш школе а цӀагӀа а мишта хила деза», кхыяраш.

Дукха а еш юрта боахамах лаьца, патриотически, медицински темаех йола, космосах, литературах, искусствах, советски кинох йола лекцеш. ХӀанз, берригa къахьегамхой Советски Ӏаьдала 50-гӀа шу дизара баха ма боагтӀа накъабаха кийчлуш болча хана, тха кинолекторе чакхдоах цу сийлахь-белгаларча денна хетадаь дуккха а тайп-тайпара гӀулакхаш.

Кинолекторе чакхйоах тематически сайренаш, колхозни производства хьалхалаттарашца, коммунистически къахьегама ударникашца, къахьегама а тӀемай а ветеранашца вӀашагӀбетталулга, къамаьлапара журналаш делилга. Дукха ха йоацаш ладувгӀараш шоай чехкахочунца Советски Союза Турпалца Ф. В. Бубликовца вӀашагӀкхийтар. Иштта чакхйоах хаттарийи жопийи сайренаш, комсомольски огонекаш, тхоайцига эгара хьалхагӀа хиннача коммунисташцеи комсомольцашцеи вӀашагӀбетталулга. Цу доллача хӀамо эрг-арга, безаме, уйла тӀайоташ, кӀоарга чулоацам болаш хулийт кинолекторе болх.

Кинолекторе ладувгӀарашта хьалхашка каст-каста къамаьлаш ду колхоза преседателa Социалистически Къахьегама Турпала В. И. Емельянова, агрономаша нн. Тимощенкос, Шумкова, зоовет болхлоша нн. Саухина, Прудникова, бригадайи фермайи кулгалхоша нн. Забуруновас, Гусева, Жидкова, кхычар.

ЧӀоагӀа теркам тӀагӀойя ладувгӀ лектораша Д. О. Арутюняна, К. В. Рогаля, Е. А. Ашихменовас, халкъа судахочо П. С. Модебадзе, прокуратура болхлоша нн. Данильченкос, Арсанукаева, милице отдела болхлоша нн. Чумакова, Кузьмина, адвоката С. Б. Дзарданова. кхычар ешача лекцешка а къамаьлашка а.

Белгалле доагӀа ешача лекцей темашка хьежжа йола кинофильмаш хьувкхаш хилар.

ХӀанз кинолекторе балха плана кхы тӀа а юкъейнхьай КПСС ЦК декабрьски Пленумеи ворхӀазлагӀа херчача СССР Лакхехьарча Совета шоллагӀча сессеи решенеш яшхара хьакъехьара, пятилетка шоллагӀча шера СССР халкъа боахам дегӀахкувлара планахи 1967 шера СССР Паччахьалкхен бюджетахи йола темаш.

М. ВОРОШКЕВИЧ,
«Победа» яхача колхоза клуба заведующи.

ПРИГОВОР КХОАЧАШДАЬД

Юхамаччахьа ваьннача В. Ф. Романова вийнавар гр. В. С. Мищенко.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча судо эгара чӀоагӀагӀа йола топаш тоха суд йир В. Ф. Романовна.

РСФСР Лакхехьарча судо приговор ца хувцаш дитар.

В. Ф. Романовна яь суд чакхъяьккхай.

СПОРТ

ШАХМАТАШ

«Динамо» ДСО Нохч-ГӀалгӀай Совета кубок яккхара къовсамаш лоаттадеш я дикагӀйола ялх шахматни команда. ЦхьоалагӀча группе хьалхара моттиг общественни порядок лораяра министерства барттайначa коллективо яьккхар. ШоллагӀча группе хьалха я КГБ команда, кхоалагӀча группе 12-ча пожарни даькъа команда я. ХӀанз уж командаш шоайла яхье яьнай.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

ШАШКАШ

Городской шахматни клубе шашкех ловзаш Нохч-ГӀалгӀай АССР-а хьалхара моттиг яккхар къовсамаш лоаттадеш ба республика дикагӀбола шашисташ. ВорхӀ тур чакхъяьнначул тӀехьагӀа хьалха ва Е. Рассказов («Спартак»). Пхеннех пхи очко я цул. В. Сиденков («Труд») Н. Шихарбиевеи («Локомотив») ворхӀнех 5,5 очко я хӀаране, В. Гандулаева 3,5 очко я.

В. ЛАНСКОЙ.

ХАОТТАМ

Тахан республикеи Грозней гӀолла дийнахьа наг-нагахьа морхаш йолаш, йовчан йоацаш, Къилбаседа-Малхбоалехьара гӀийло мух хьекхаш 1 градус шелалгара 3 градус йовхалга, Грозне 2—4 градус йовхалга кхаччалца, бийсанна 0—2 градус йовхал а йолаш хаоттам хургба.

19—20 марта йовчан а йоацаш, республике цхьашайолча моттигашка дохк а латташ, гӀийло мух а хьекхаш бийсанна 1 градус йовхалгара 3 градус шелалга кхаччалца, дийнахьа 0—3 градус йовхал а йолаш хаоттам хила тарлу.

Метеостанци.

ФУД САУДОВСКИ АРАВЕ ДОАЛЛАР?

Укх тӀеххьарча хана Ӏарбий кепайоазоно тӀа-тӀа дукхагӀа уйла тӀайохийташ я Саудовски Араве латта событеш. Саудовски Араверча лелхаяь подполье яхийтача прогрессивни организацеша дукха ха йоацаш берригача мехка гӀолла листовкаш йоаржаяьй паргӀато бахьан долаш къовсам лоаттабара халкъ тӀехьехаш. Полицеи къайлагӀчарча аькхашеи дукхха нах лийцаб. Корола Фейсала новкъостал дийхад Скотланд-Ярда аькхий служба агенташкареи США Центральни разведывательни управленегареи. Цхьабакъда, событеш хӀаьта а тӀа-тӀа чӀоагӀлуш яр.

Саудовски аристократе дворецаштеи тӀема объекташтеи юхе патриоташа кӀалъохка бомбаш яр лелхаш. Наджранерча аэродроме елла хинна мина Саудовски Араве оборона министр эмир Абдель Азиз тӀавола самолет хьакхоачача ханна иккхар. Болх бергбоацача йоаккхаш йохаяьй малхбузехьарча компанеша доаха мехкдаьтта дӀаувзаш хиннача «Трансарабски» мехкдаьтта провод». ДӀайоаржаьча листовкаш тӀа белгалдаьххача тайпара, патриотически низаша кхы тӀа а шербергба реакционни доала дукхьала лоаттабу къовсам.

Дуккхача наха репрессеши террори йолаярца жоп делар Саудовски Араве монархически режимо патриоташ гӀовттара. Цхьайолча городашка чрезвычайни положени оттаяьй. БӀаьш нах чубехкаб набахтенашка.

Физически террораи низаш дараи тӀакхийттай, «Ар-Хуррия» яхача кӀиранна цкъазза арадувлача ливански журнало майздарра, политически дешаш халкъа юкъе, интеллигенца юкъе дувцара йола моллагӀа а торо хьагуча а елалехьа тоӀае лаьрхӀа идеологически террор. Мехка «капиталистически идеяш» чу ца кхахьийтар дукхьа къовсам лоаттабу яхаш бахьан а доахаш, Ӏаьдалаша соцадаьд Саудовски Араве чуккухьа дуккха книжкаш, газеташ, журналаш.

Законах дийхкад кхыча мехкий радиопередачашка ладувгӀилга. ХӀаьта официальни кепайоазонах лаьца аьлча, цо дорха компани йолаьй мехка чухьарча патриотически низашта духьалеи Ӏарбий прогрессивни низашта духьалеи. Кхыметтел Саудовски Араве муэдзинаштеи имамаштеи а тӀадожадаьд хьалхагӀе а Ӏаьдало отта а даь вӀаштӀехьдаьха хьехамаш наха делга.

МалагӀа низаш да Саудовски Араве реакционни политиканашта тӀехьашка латтараш? Маьлхо йоагаяь эрий ареши вахар тӀадоаца лоамаши долаш болча цу тӀехьабисача мехка доал деча гӀозарашта мичара ух Ӏарбий мехкашта дукхьалара тийша балхаш вӀашагӀдехкарга, пропаганда ярга, эскаран полицеши герза кхоачам барга шоаш дӀаухийта уж Ӏалаьмате дукха рузкъаш? Мишта мохк ба из Ӏалаьмате боккха, дерригача дуненах дӀахаьда мохк?

Дунеи политически карта тӀа 1926 шера яьшай Саудовски Арави. Цу ханалe ваххабитий дына секта лидера Ибн Сауда чакхбаьккхар ше 1902 шера дӀаболабаь екъаеннеи шоайла моастагӀал лeладеши хинна Ӏарбий халифаташ вӀашагӀтохар дукхьа лоаттабаь къовсам. 1953 шера Ибн Сауд веналачул тӀехьагӀа, ший фуна доал оттадаьча къавеннача даьгара паччахьал кегавенна лелача цун воккхагӀа волча воӀага Саудага дахар. Цу хана доал деш хиннарех цхьа дакъа кӀезиг-дукха даь а цхьадола хувцамаш де лерхӀаш дар Саудовски Араве экономически социальни вахара юкъе диса эгара даьрагӀа дола феодальни гӀулакхаш дӀадахар, капитализм дегӀаахара никъ цӀенбар а цукца цхьана лохера хьалхьуваш латта гоамал ца гӀеттийтар а дукхьа. Саудовски Арави геттара дукхьала бараша теркалвир цуьн зӀамагӀа вола воша Фейсал — мал кара дипломат, буржуазе, шоашта хетачох, тӀалаттача Ӏаьдала лардаш, мадарра аьлча, меттахьа я цахьоа еш, Саудовски Арави геттара тӀехь айнсачара хьалхаяккха низ кхоачаргболаш лоархӀа саг. 1964 шу чакхдоаллаш Саудовски Араве паччахьа ва аьнна хьаккхайкавир Фейсал.

Фейсала лелаю политика, — из я, эггара хьалхарча аргӀанна, «Арамко» яхача мехкдаьтта компане хьашташа маяххара йола политика. «Арамко» — лоацъяь цӀи йола, Саудовски Аравера мехкдаьтта доаха «Арабиэн-америкэн ойл компани» яха Ӏалаьмате йоккха американски кампани. Гаргарча Малхбоалене доал деш хьувза, массеха империалистически держава капитало дакъа лоацаш йола Ӏалаьмате дукха мехкдаьтта монополеш сапна а йоацаш, «Арамко» — «цӀена» американски предприяти. Цун акцеех ткъаь итт процент «Стандарт ойл компани оф Калифорния» яхача компане я, 30% — «Тексако», 30% — «Стандард ойл компани», оф Нью-Джерси», 10% — «Мобил ойл компани». «Арамхо»-га хьакхаьча, 2005 шера ха чакхйоалаш йола концесси 1.140 эзар квадратни километр я, вешта аьлча ерригача Саудовски Араве лаьттах 2/3 дакъа. Саудовски Арави — из я Гаргарча Малхбоалеи «мехкдаьтта ганз». Дуккхаза я мехкдаьтта доалла Гаргарча гӀоръяьнна моттиг — дунен ерригa дукхагӀа мехкдаьтта доалла моттиг. Капиталистически дунен тӀа техка гучаяьхача мехкдаьтта запасех 17 процент хилла яраш Саудовски Аравена доагӀача даькъе кхоач. Из дерригa мехкдаьтта «Арамко» предприятешка доахаш да, цу тӀа а из даккхарга дӀабода мах. США доаккхача мехкдаьттага бодачул дукха-совгӀа эшашагӀа боацаш. 10-зза лохагӀа ба. Бахьанаш? — Скважинашкара доала мехкдаьтта Ӏалаьмате дукха а балха низ дарегӀа а хилар. «Арамко» болх беш бола 15 эзар гаргга саудийцаш балха законодательства лорабеш бац, профсоюзашка вӀашагӀкхета бокъо йолаш бац, саудийца-болхлочун алапи 10-зза лохагӀа да США-ра веначa мехкдаьттахочунчул.

Доккхий пайдаш доахаш болча «мехкдаьтта королий», бакъдар аьлча Фейсалаи цун коатӀарчарнеи хӀамилг яла тарлу. Саудовски Аравера «Арамко» керттера низ сена латт аьлча, из латт, цо компане мехкдаьттах текха налогаши мехкдаьтта дахарах тела арендни махи къаман доходах 60 процент а Фейсала казне хьачудоагӀачох 87 процент а хулаш хиларах. ХӀанзара Саудовски Арави — из «Арамко» яздора дукха ха йоацаш «Газетт де лозанн» яхача швейцарски газето. «Арамко»-с Сауде политически экономически вахара е йиш йолаш йола влияни йоккха я. Цудухьа, цулах пайда а эцаш, Саудовски Аравех тӀа-тӀа чӀоагӀагӀа цу районе шоай империалистически политика чакхйоаха керттера герз де гӀерт мехкдаьтта монополеш.

Гаргарча Малхбоаленерча паччахьалкхенашка къаьмий-кортамукъалеи болам дегӀаухаш хилар кхерам тӀатоссе цу районе малхбузехьарча монополеша деча доала. Цу хьалашка реакционни саудовски династи Ӏаьдала керте йисарах Саудовски Арави бокъонца дола прогрессивни хувцамаш дара наькъа тӀа оттаргца хиларах. Гаргарча Малхбоалене империалистически политика чакхъяьттув бола плацдарм цунах хургхилара бола керттера тешам гу мехкдаьтта компанешта. ХӀаьта Фейсалах лаьца аьлча, мехкдаьтта компанеш цунна — шай доал чӀоагӀа лоаттадара бола керттера низ. Саудовски Араве иштта вӀашагӀа а ийнаш хиннад эгара реакционни йолча монархе хьашташи йоккхийча монополистически объединеней хьашташи. Из дика хьахьокх укх тӀеххьарча хана хиннача событеша.

ВӀалла дукха ха а йоацаш, масала, Фейсала кулг яздир Саудовски Араве цкъара «Арамко»-гара 67 млн. доллара боараме ахча эцаш йолча соглашенена. Саудовски Аравенеи «Арамко»-неи юкъе баьча цу бартa маӀан доашхаш йолча американски мехкдаьтта монополей «Ойл энд газ интернешнл» яхача органо дукха ха йоацаш яздора, «ХӀанзарча хьалашка мехкдаьтта доахача компанеи гӀулакхашца ювзаенна йола политически проблемаш ерригача кхыча проблемаел дукха а боккхагӀа лоархӀам болаш я». Мадарра аьлча «Арамко» я Гаргарча Малхбоаленерча Саудовски Араве правительстваа политически акцешта финансирован ер.

Кхетадеш да, республикански Йеменa дукхьала къовсам лоаттабеш болча роялисташа шоашта дукхьал Сауде территоре тӀа бӀы хӀана белаб. Укх тӀеххьарча хана кхы тӀа а чӀоагӀеннай Саудовски Араве ОАР-а дукхьала еш йола пропаганда. «Нью-Стейтсмена» яхача лондонски журнало бакъдеш ма хиллара, Фейсал «дукхьала вац Аравийски ахгӀайрен тӀа англичанаш хилара», кхыча дешашца аьлча, Араве-къулбехьене цо хьалхоа доац английски колонизатораш. Сире премьер-министра Зуэйна яхачох, «дукха ха йоацаш Дамаске вӀаштӀехьа ца йоалаш йиса правительственни переворот елга вӀашагӀдоллара 250 миллион доллар ахча дӀахийца хиннад США-си Саудовски Аравеи».

США-си Англеи мога а деш Саудовски Аравена доал дераша шоай хур ду Ӏарбий Малхбоале вӀашагӀъяккха, Ӏарбий мехкашта шоашта чухьа а моастагӀал дола группировкаш вӀашагӀйохка гӀерташ. Кхетадеш да, Саудовски Арави бокъонца йолча барт-цхьоагӀонгеи лоӀамгеи даха безам болча Ӏарбий дуненна дукхьала увттаяра политико Саудена шийна чухьарча шеррача гӀозарашта шоашта юкъе а оппозици хьоаеш хилар. Бейрутера ухача хоамех, дов гӀатташ латт кхыметтел паччахьа дезала юкъе а: тӀа-тӀа дукхагӀа кхул Ӏарбий мехкашта юкъера гӀулакхаш ирдарга вуташ йола паччахьа арахьара политика къоабал ца еш бола принцаш, цу даькъе Фейсала ши воша а — оборонан чурча гӀулакхийи министраш.

Саудовски Араве патриотех лаьца аьлча, саудовски цензура тохкамех чакхдаьннача хоамашкара кхетаде йиш йолчох, уж тӀа-тӀа дукхагӀа деташ чӀоагӀдеш гӀетт йохкаеннача империалистическичун лерргӀа йодача режима дукхьала лоаттабеча къовсама. «Сауде халкъо — йоах Саудовски Араве къаман-кортамукъалеи фронта» кхайкарала тӀа, — къиза террори ахка репрессеши шийна тӀалатте а, дукхьале ергья «Арамко»-си шоай къам дехкача Ӏарбий доалдерашеи чуйоссаьяча зуламерча политикана дукхьала. «Аль-Мухарир» яхача ливански газета хетачох, патриотически низийи халкъа организацейи гӀулакхаш, чӀовтӀдаларца дувзаденна, цӀенхаштара событеш гаргакхоачаш латт Саудовски Араве...

С. КУЛИК,
(ТАСС).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгӀа

18 март. 1967 шу.

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГӀалгӀайчен лаьтта леладерхо (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6:50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Концерт. 8.45 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Яндие Джемалдина стихай керда сборних (гӀалгӀай меттала). 16.05 — Халкъа барт тайнача дезале (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — Авангард яха радиожурнал (эрсий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.00 — Москва. 18.15 — Къонал (нохчий меттала). 18.45 — Ашараш. 19.00 — «Болхлой вахар» яха радиогазет» (гӀалгӀай меттала). 19.30 — Сайранара концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Берашта дола фильм. 18.15 — Хьа комсомольски билет: Кагирхошта йола передача. 18.25 — Бакъдолчох даьккха фильм. 18.45 — Дунен мехкашта юкъе латтача гӀулакхех дола къамаьл. 19.00 — Киножурнал. 19.10 — Эрсий балета искусство. 20.10 — Шоана, бераш! 20.40 — Сатирически киножурнал. 22.10 — Киноникъбара клуб.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гӀа этаж). ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; партийни вахареи культураи отделий — 3-42-30; промышленноста отдела — 3-34-38; юрта боахама отдела — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). ТЕЛЕФОНЫ: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; отделов партийной жизни и культуры — 3-42-30; промышленного отдела — 3-34-38; сельскохозяйственного отдела — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05072. Заказ № 1501.